

Consumentenprijsindex

In de [persmededeling van 5 augustus 2003](#) heeft het CBS gemeld dat de uitkomsten over de periode juni 2002 tot en met juni 2003 niet correct zijn. Dientengevolge zijn de CPI-cijfers in deze publicatie niet correct.

Het [persbericht van 9 september 2003](#) bevat de gecorrigeerde cijfers voor de reeks voor alle huishoudens en voor de geharmoniseerde consumentenprijsindex.

Sociaal- economische Maandstatistiek

Jaargang 20 – februari 2003

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2002–2003	= 2002 tot en met 2003
2002/2003	= het gemiddelde over de jaren 2002 tot en met 2003
2002/'03	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2003
1992/'93–2002/'03	= boekjaar enzovoort, 1992/'93 tot en met 2002/'03

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2003.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 112,25
Prijs per los nummer: € 12,80
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Persberichten en artikelen

Persberichten	7
Webmagazine	8
Arbeidsdeelname van paren	12
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	16
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland	19
Inkomen van AOW'ers, 2000	21

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine	29
2.0 Kerncijfers	31
2.1 Banen en arbeidsvolume	33
2.2 Vacatures	35
2.3 Werkloosheid	38
2.4 Cao-lonen	40
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	42
2.6 Consumentenprijzen	43
2.7 Consumentenvertrouwen	45
2.8 Sociale zekerheid	46
2.9 Vakverenigingen	51

3. Technische toelichtingen

55

Nu en eerder verschenen

61

Enkele afzonderlijke publicaties

64

1. *Persberichten en artikelen*

Persberichten

Werkloosheid in 2002 gestegen

Het aantal geregistreerde werklozen kwam over heel 2002 gemiddeld uit op 170 duizend. Dat is 24 duizend hoger dan in 2001. In 2001 daalde de werkloosheid nog. Volgens de nieuwste CBS-cijfers waren er in het vierde kwartaal van 2002 gemiddeld 182 duizend mensen geregistreerd werkloos.

Stijging werkloosheid door afname werkgelegenheidsgroei

Gemiddeld over heel 2002 kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 170 duizend. Dat is 24 duizend hoger dan in 2001. Tussen 2000 en 2001 daalde de werkloosheid nog met 42 duizend. De omslag is het gevolg van de economische teruggang en de daarmee gepaard gaande sterk verminderde groei van de werkgelegenheid. Medio 2002 lag de groei van het aantal banen van werknemers nog altijd rond de 70 duizend. Mede daardoor bleef de stijging van de werkloosheid beperkt.

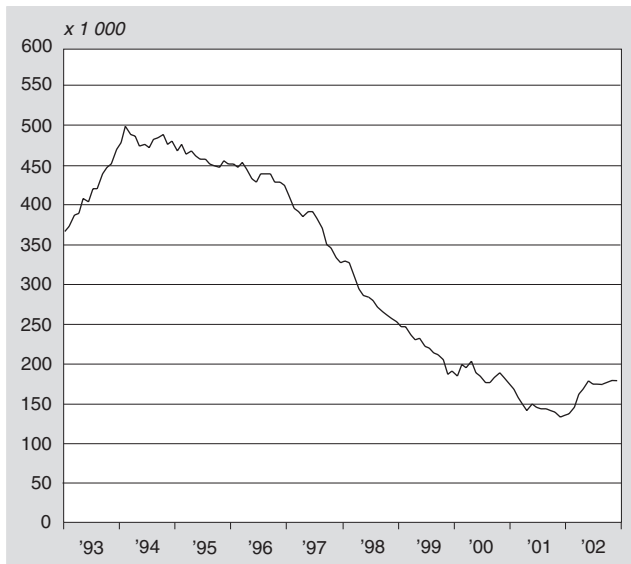
Stijging zowel bij mannen als vrouwen

De geregistreerde werkloosheid van mannen nam in een jaar tijd met 14 duizend toe en die van vrouwen met 10 duizend. De stijging van de werkloosheid deed zich dus zowel bij mannen als bij vrouwen voor. De geregistreerde werkloosheid onder vrouwen is nog steeds hoger dan die onder mannen. In 2002 was 2,6 procent van de vrouwen in de beroepsbevolking geregistreerd werkloos en 2,1 procent van de mannen. Omdat veel vrouwen die werk zoeken niet ingeschreven staan bij een CWI, zijn de verschillen in werkloosheid tussen mannen en vrouwen in de werkloze beroepsbevolking nog groter.

Werkloosheid vierduizend per maand gestegen

In het vierde kwartaal van 2002 kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 182 duizend. Na verwijdering van seizoeneffecten is het nieuwste werkloosheidscijfer 6 duizend hoger dan in het derde kwartaal. Ten opzichte van het vierde kwartaal 2001 is het aantal geregistreerde werklozen 47 duizend hoger, een gemiddelde stijging van 4 duizend per maand.

1. Geregistreerde werklozen na verwijdering van seizoensinvloeden

Consument weer somberder na lichte opleving

Het consumentenvertrouwen is in januari met vier punten gedaald ten opzichte van december. Hiermee wordt het bescheiden herstel van het vertrouwen in november en december vorig jaar volledig tenietgedaan, zo blijkt uit het Consumenten Conjunctuur Onderzoek van het CBS. Vooral over het economisch klimaat in de komende tijd is men veel pessimistischer.

Vertrouwen terug bij af

Voor het bepalen van omslagen van een trend kan het beste worden gekeken naar seizoengecorrigeerde cijfers. In november en december 2002 lieten deze cijfers voor het eerst sinds begin vorig jaar een stijging van het vertrouwen zien, van bij elkaar zeven punten. In januari zet dit herstel niet door en valt het vertrouwen met tien punten terug, tot onder het niveau van oktober.

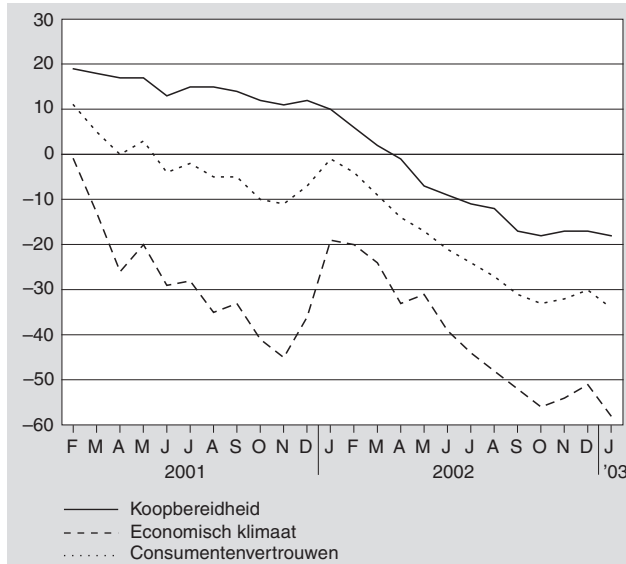
Consument negatiever over grote aankopen

De koopbereidheid is in januari vrijwel gelijk gebleven in vergelijking met december. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en het doen van grote aankopen. Vooral in december is echter sprake van sterke seizoeneffecten. Na correctie voor deze effecten komt de koopbereidheid in januari zes punten lager uit dan in december. Met name over het doen van grote aankopen zijn consumenten in januari negatiever. Over de ontwikkelingen van hun financiën in de afgelopen tijd zijn ze eveneens iets minder positief. Ook hun financiële toekomst zien ze wat somberder in.

Oordeel over economisch klimaat fors verslechterd

Het oordeel van de consument over de economische toestand in Nederland is in januari veel negatiever dan in december. Vooral de verwachtingen voor de komende twaalf maanden zijn pessimistischer. Ook over de economie in de afgelopen twaalf maanden is de consument beduidend minder goed te spreken dan een maand eerder.

2. Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

Webmagazine

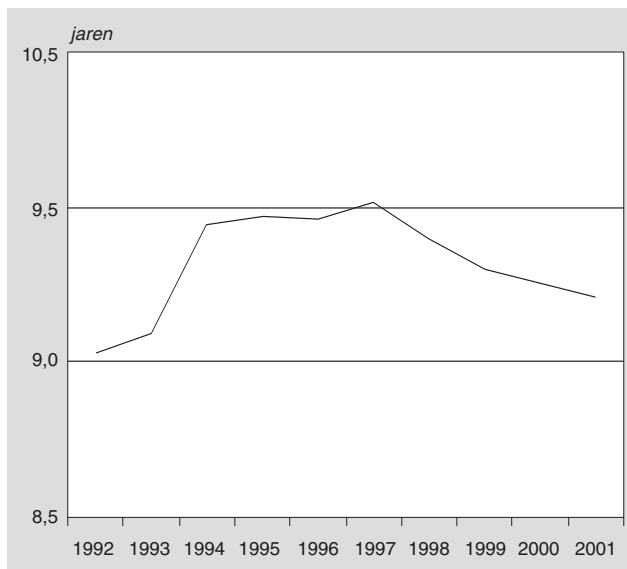
De in deze rubriek opgenomen artikelen zijn eerder gepubliceerd in edities van het Webmagazine. Het Webmagazine verschijnt wekelijks (ieder maandagochtend) op de CBS-site (www.cbs.nl)

Ruim negen jaar bij dezelfde baas

Mariëlle Reemers

In 2001 waren mensen gemiddeld ruim negen jaar in dienst bij hun werkgever. Mannen werken aanzienlijk langer bij dezelfde werkgever dan vrouwen. Beneden de 35 jaar hebben mannen en vrouwen echter gemiddeld evenveel dienstjaren.

1. Gemiddeld aantal dienstjaren werkzame beroepsbevolking

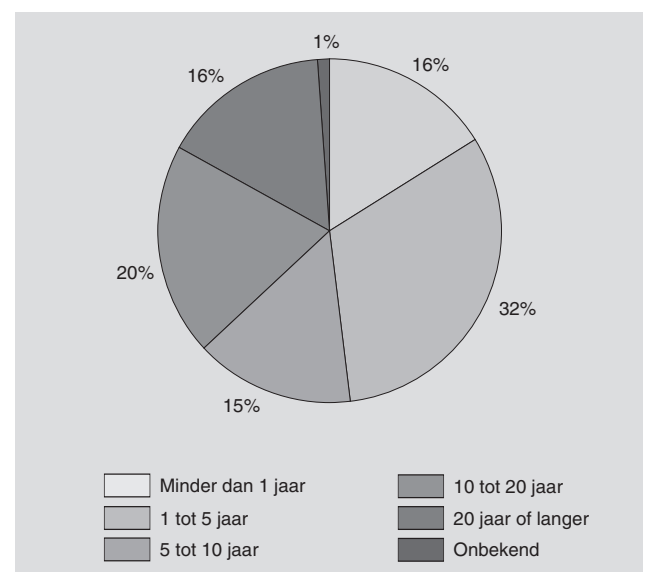
Aantal dienstjaren sinds 1997 licht teruggelopen

In 2001 was het aantal dienstjaren gemiddeld negen jaar en twee maanden. Het gaat dan om mensen met een baan van ten minste twaalf uur per week. Sinds 1997 is de duur van het gemiddeld dienstverband met drie maanden afgenomen. Dit is deels te verklaren door de gespannen arbeidsmarkt van de laatste jaren, waardoor meer mensen van baan veranderd zijn.

Bijna de helft korter dan vijf jaar in huidige baan

In 2001 werkten ruim 1,1 miljoen mensen korter dan een jaar bij hun huidige werkgever. Voor ruim 2,2 miljoen mensen lag dit tussen de één en vijf jaar. Bijna de helft van de werkzame beroepsbevolking is dus korter dan vijf jaar in dienst. Daartegenover staan ruim 1,1 miljoen mensen die al langer dan twintig jaar in dienst zijn bij dezelfde werkgever.

2. Werkzame beroepsbevolking naar aantal dienstjaren, 2001

Vrouwen korter bij werkgever dan mannen

Mannen werken aanzienlijk langer voor hun huidige werkgever dan vrouwen. In 2001 bedroeg het gemiddeld aantal dienstjaren van mannen tien jaar en vijf maanden, dat van vrouwen zeven jaar en drie maanden.

Jongere vrouwen evenveel dienstjaren als mannen

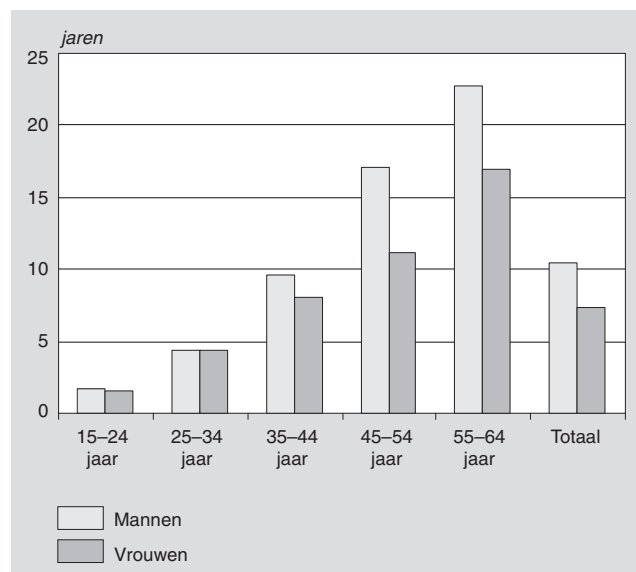
Voor vrouwen en mannen beneden 35 jaar is het gemiddeld aantal dienstjaren vrijwel gelijk. Mannen van 45 jaar of ouder werken juist veel langer bij hun huidige werkgever dan vrouwen van die leeftijd. Zij hebben gemiddeld bijna zes dienstjaren meer. Een deel van de vrouwen boven de 45 jaar is tijdelijk gestopt met werken om voor de kinderen te zorgen. Daardoor hebben deze vrouwen minder vaak een lang dienstverband.

Toelichting

Dienstjaren

Onder dienstjaren of anciënniteit wordt verstaan: het aantal jaren dat personen die twaalf uur of meer per week werken in dienst zijn bij hun huidige werkgever. Dit kan in loondienst zijn, maar het kan ook gaan om een eigen bedrijf.

3. Dienstjaren naar geslacht en leeftijd, 2001

Achttienduizend keer bijstandsfraude

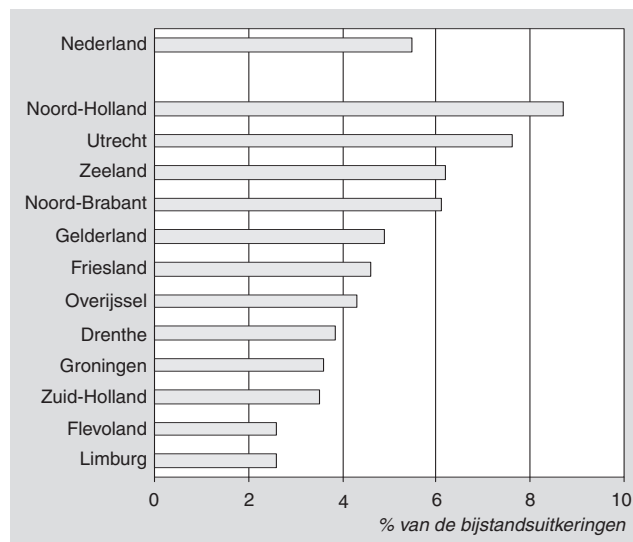
Antwan Vos

In het eerste halfjaar van 2002 is 18 duizend keer bijstandsfraude geconstateerd. Dit is 5 procent van het aantal bijstandsuitkeringen per eind juni 2002. In totaal bedroeg de geconstateerde bijstandsfraude 45,1 miljoen euro. Het gemiddelde fraudebedrag was 2 565 euro.

In Noord-Holland en Utrecht veel fraude geconstateerd

In de provincie Noord-Holland zijn naar verhouding de meeste bijstandsfraudezaken geconstateerd. Het ging daar in de eerste helft van 2002 om bijna 9 procent van alle bijstandsuitkeringen. Ook in Utrecht lag het aantal zaken relatief hoog. In Flevoland en Limburg was het aantal zaken met minder dan 3 procent het laagst.

1. Bijstandsfraudezaken per provincie, eerste halfjaar 2002

Wanneer is sprake van bijstandsfraude?

Van bijstandsfraude is sprake wanneer iemand niet voldoet aan zijn of haar wettelijke verplichting om de sociale dienst informatie te geven. Het gaat dan om onjuist, onvolledig of niet tijdig informeren. Er hoeft daarbij niet perse sprake te zijn van opzet. Voorbeelden zijn onjuiste informatie geven over de samenstelling van het huishouden en nalaten inkomsten te melden.

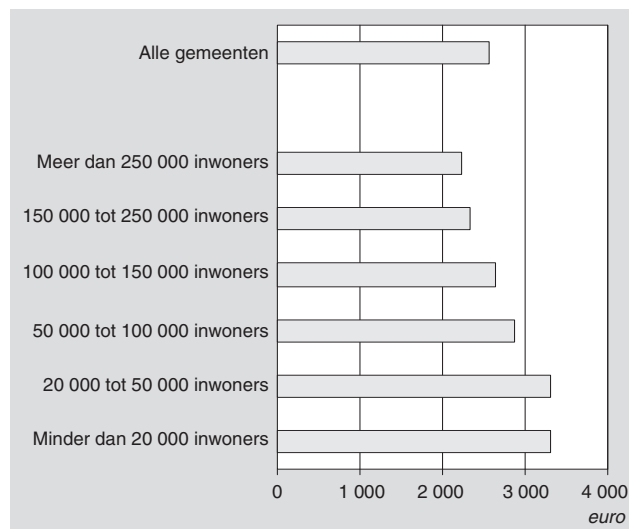
In kleinere gemeenten grotere bijstandsfraudezaken

Bij indeling naar grootte van de gemeente blijkt dat het gemiddelde fraudebedrag toeneemt naarmate de gemeente kleiner wordt. Voor de vier grootste gemeenten is het gemiddelde fraudebedrag 2 235 euro, voor de kleinere gemeenten (tot twintigduizend inwoners) 3 300 euro.

Niet geconstateerde fraude

De cijfers over bijstandsfraude gaan uitsluitend over de geconstateerde fraude. Er bestaat geen inzicht in de werkelijke omvang van de bijstandsfraude en het bedrag dat daarmee gemoeid is.

2. Gemiddeld fraudebedrag naar gemeentegrootte, eerste halfjaar 2002

Toelichting

Bijstandsfraude

De uitkomsten over bijstandsfraude in het eerste halfjaar van 2002 zijn gebaseerd op twee bronnen: de Bijstandsfraudestatistiek en de Bijstandsdebiteurenstatistiek. Voor beide statistieken wordt informatie ontvangen uit gemeentelijke registraties.

De Bijstandsfraudestatistiek gaat over fraudezaken die door de sociale recherche geconstateerd worden. Fraude die de gemeentelijke sociale dienst constateert en zelf afhandelt, komt in de Bijstandsfraudestatistiek nauwelijks voor. Het gaat hierbij over het algemeen om kleine bedragen. In de Bijstandsdebiteurenstatistiek komen de vorderingen die hiervan het gevolg zijn wél voor. Door beide bronnen te combineren ontstaat een totaalbeeld van de geconstateerde bijstandsfraude.

De cijfers over het eerste halfjaar van 2002 hebben een voorlopig karakter. Over eerdere jaren is alleen gepubliceerd op basis van de Bijstandsfraudestatistiek, zodat vergelijking over meerdere jaren nog niet mogelijk is.

Bijstandsfraudezaken

De fraudezaken zijn geconstateerd gedurende de eerste zes maanden van 2002. Bij de vergelijking van het aantal zaken met de stand per ultimo juni 2002 moet rekening worden gehouden met het feit dat het aantal uitkeringen voortdurend dalende is.

In een aantal gemeenten is in 2002 een inhaalactie gepleegd om bijstandsfraude op te sporen. Hierdoor is ook fraude geconstateerd die zich vóór 2002 heeft afgespeeld.

Bron: StatLine, bijstandsfraude.

Tabel 1
Bijstandsfraude naar provincie, gemeentegrootte en fraudebedrag, 1e helft 2002

	Aantal bijstandsfraudezaken	Totaal bedrag bijstandsfraude	Gemiddeld bedrag bijstandsfraude
	<i>absoluut</i>	<i>mln euro</i>	<i>euro</i>
Totaal	17 610	45,1	2 565
Gemeentegrootte			
minder dan 5 000 inwoners	0	0,0	5 790
5 000 tot 10 000 inwoners	100	0,6	5 430
10 000 tot 20 000 inwoners	550	1,5	2 740
20 000 tot 50 000 inwoners	2 300	7,5	3 295
50 000 tot 100 000 inwoners	2 490	7,1	2 865
100 000 tot 150 000 inwoners	1 520	4,0	2 630
150 000 tot 250 000 inwoners	2 440	5,7	2 335
meer dan 250 000 inwoners	8 230	18,4	2 235
Provincie			
Groningen	510	2,4	4 700
Friesland	430	1,2	2 730
Drenthe	270	0,7	2 560
Overijssel	820	2,2	2 615
Flevoland	200	1,0	5 160
Gelderland	1 360	3,8	2 740
Utrecht	1 240	2,9	2 345
Noord-Holland	5 930	13,8	2 325
Zuid-Holland	3 980	10,8	2 730
Zeeland	270	0,5	2 020
Noord-Brabant	2 020	4,8	2 390
Limburg	620	1,6	2 630

Artikelen

Arbeidsdeelname van paren

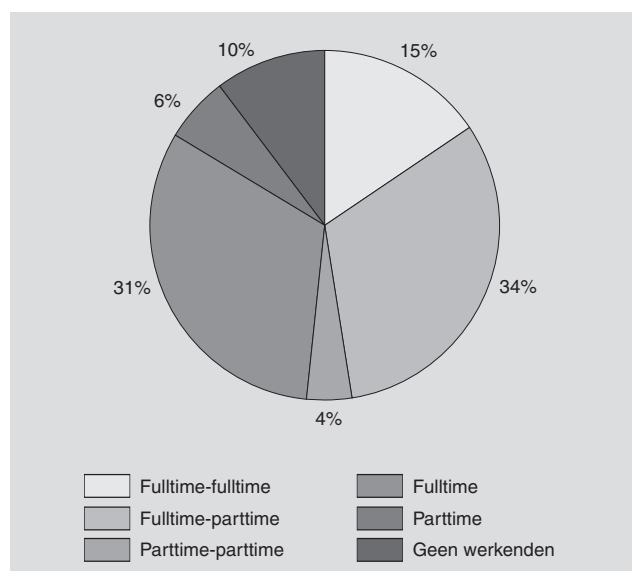
ing. A.M.W. Reemers

In 2001 werkten in ruim de helft van de paren beide partners twaalf uur of meer per week. Het grootste deel van deze paren heeft gekozen voor de combinatie fulltime en parttime werken. De verdeling van de arbeidsuren is mede afhankelijk van de gezinsituatie. In gezinnen zonder minderjarige of geen kinderen wordt vaak door beide partners fulltime gewerkt. In gezinnen met minderjarige kinderen wordt daarentegen vaker gekozen voor een combinatie fulltime-parttime of één fulltime baan. In de afgelopen tien jaar zijn steeds meer vrouwen gaan werken en stoppen vrouwen minder vaak met werken als er kinderen komen. Dit heeft geleid tot een verandering in het werkpatroon van met name paren met minderjarige kinderen. Het aandeel paren waarvan beide partners ten minste twaalf uur per week werken is dan ook gegroeid ten koste van het aandeel paren waar één partner fulltime werkt.

1. Twee werkenden bij helft van de paren

In 2001 waren er ruim 3,5 miljoen paren in Nederland waarvan beide partners tussen de 15 en 65 jaar zijn. In 15 procent van alle paren werken beide partners fulltime; zij hebben beiden een baan van 35 uur of meer per week. Bij één op de drie paren werkt de ene partner fulltime en heeft de andere partner een parttime baan van 12–34 uur per week. Bij bijna één op de twintig paren werken beide partners parttime. In ruim de helft van alle paren behoren dus beide partners tot de werkzame beroepsbevolking.

1. Arbeidsdeelname van paren

In bijna vier van de tien paren maakt één partner deel uit van de werkzame beroepsbevolking. In de meeste gevallen heeft de werkende partner dan een fulltime baan. De andere partner werkt niet of heeft een kleine baan van minder dan twaalf uur per week. Bij één op de tien paren werkt geen van beide partners of hebben beide of een van hen een kleine baan.

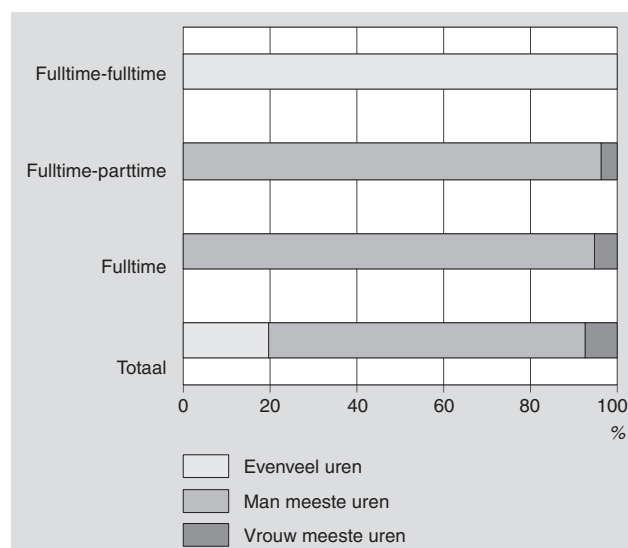
Bij de beschrijving van de arbeidsmarktpositie van paren is aangesloten bij de definitie van de werkzame beroepsbevolking. Dit betekent dat beide partners tussen de 15–64 jaar zijn en als werkend worden beschouwd als ze een baan hebben van ten minste twaalf uur per week. Leden van een paar met een kleine baan worden ingedeeld als niet werkzaam.

In 2001 had in 10 procent van alle paren één of beide partners een kleine baan. Deze partner is beschouwd als niet werkzaam. Als de urengrens uit de definitie van de werkzame beroepsbevolking wordt losgelaten, vinden er verschuivingen plaats tussen de verschillende categorieën. Het aandeel paren met de combinatie fulltime-parttime stijgt dan met 8 procentpunten naar 42 procent. Deze stijging gaat ten koste van paren met één fulltimer. Dit aandeel neemt af tot 23 procent.

2. Man werkt bijna altijd de meeste uren

Partners werken vaak een verschillend aantal uren per week. Zij werken fulltime of in een kleine of grote parttime baan. De man¹⁾ werkt verreweg het vaakst de meeste uren. In 96 procent van de paren die gekozen hebben voor een combinatie van fulltime en parttime werken, heeft de man de fulltime baan. Van de paren met één fulltimer is het in 95 procent de man die fulltime werkt.

2. Arbeidsdeelname van paren naar verdeling arbeidsuren en geslacht, 2001

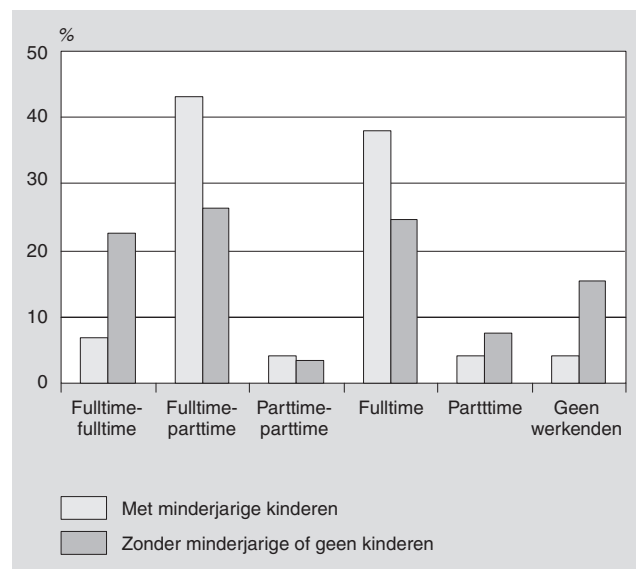
3. Twee fulltimers vooral als er geen minderjarige kinderen zijn

In gezinnen zonder kinderen of alleen meerderjarige kinderen zijn relatief vaak twee fulltimers. In bijna een kwart van deze gezinnen hebben beiden partners een baan voor 35 uur of meer per week.

Daarnaast werken vaak beide partners niet. Dit zijn vooral gezinnen waarbij zowel de man als de vrouw boven de 55 jaar zijn. Vrouwen van deze generatie hebben zich vaak volledig op het huishouden en de zorg voor kinderen gericht, terwijl mannen boven deze leeftijd inmiddels uit het arbeidsproces zijn.

In gezinnen met minderjarige kinderen werken beduidend minder vaak twee fulltimers. Daarentegen worden in gezinnen met minderjarige kinderen veel vaker fulltime-parttime banen gecombineerd of heeft één partner een fulltime functie.

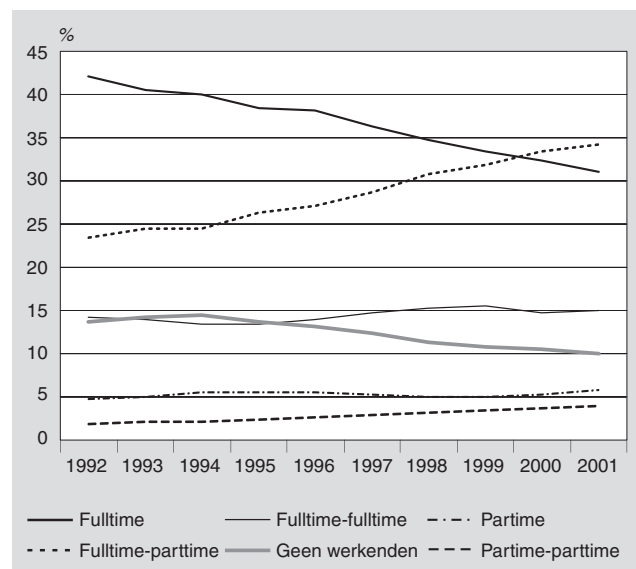
3. Arbeidsdeelname van paren naar gezinssituatie, 2001

4. Sterke groei gezinnen met twee werkende partners

De arbeidsdeelname van met name vrouwen is de laatste jaren gestegen. Hierdoor werken in steeds meer gezinnen beide partners. In 2001 had in 34 procent van alle paren één partner een fulltime baan en de ander werkte parttime. Dit is een stijging van 11 procentpunten ten opzichte van 1992. Het aandeel paren waarbij beide partners een fulltime baan hebben, is in de afgelopen tien jaar met 1 procentpunt licht gestegen. De stijging van het aantal gezinnen met twee werkende partners is vooral ten koste gegaan van paren met één fulltimer. Ook het aandeel paren waarin geen van beide partners werkt, is licht afgenomen.

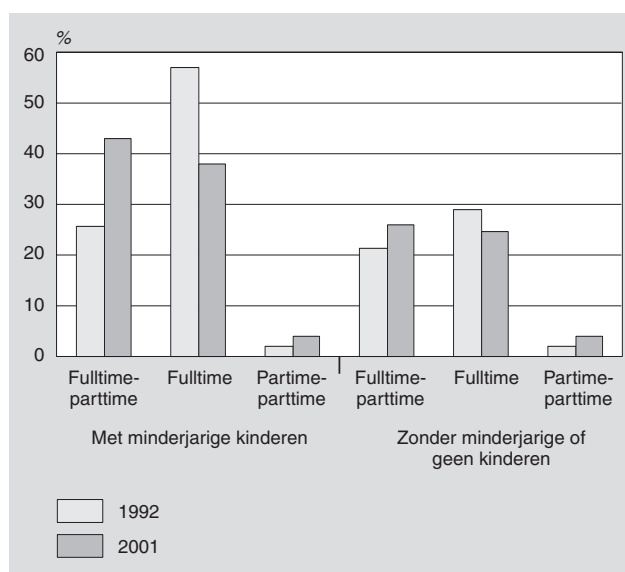
4. Arbeidsdeelname van paren

5. Vooral in gezinnen met jonge kinderen werken steeds vaker beide ouders

De groei van het aandeel gezinnen met de combinatie fulltime-parttime werken is vooral terug te vinden in gezinnen met minderjarige kinderen. Vrouwen zeggen steeds minder vaak hun baan op om voor de kinderen te zorgen. Zij gaan wel vaak minder uren werken. In 2001 werkte in 43 procent van de gezinnen met minderjarige kinderen één ouder fulltime en had de ander een parttime baan. Dit is een stijging 17 procentpunten in tien jaar tijd. Tevens wordt de zorg voor kleine kinderen steeds vaker gedeeld en gaan beide partners iets minder werken. Het aandeel paren waarin beide partners parttime werken is in die periode verdubbeld. In de meeste van deze paren hebben beide partners een grote deeltijdbaan. Door het toegenomen aantal tweeverdieners is het aantal paren met één kostwinner in deze gezinnen met 19 procentpunten afgenomen tot 38 procent. De ontwikkeling in gezinnen zonder minderjarige kinderen laat hetzelfde patroon zien maar is veel minder groot.

5. Arbeidsdeelname van paren naar gezinssituatie, 1992 en 2001

6. Technische toelichting

Alle gegevens zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking). Voor de EBB wordt elk jaar een steekproef getrokken van ongeveer 1 procent van de Nederlandse bevolking.

Bij de beschrijving van de arbeidsmarktpositie van paren is aangesloten bij de definitie van de werkzame beroepsbevolking. Dit betekent dat beide partners tussen de 15-64 jaar zijn en als werkend worden beschouwd als ze een baan hebben van ten minste twaalf uur per week. Door het toepassen van de urengrens is de beroepsbevolking voor de belangrijkste gebruikersdoeleinden zinvoller en nauwkeuriger te meten. Personen met een kleine baan tussen de 0 en 11 uur per week zijn namelijk relatief vaak scholier/student of beschouwen zich op de eerste plaats als huisvrouw/-man. Aansluitend bij de definitie van de werkzame beroepsbevolking worden leden van een paar met een kleine baan ingedeeld als niet werkzaam.

Kleine baan

Een baan voor minder dan 12 uur per week.

Fulltime-fulltime

Beide paarleden werken 35 uur of meer per week.

Fulltime-parttime

Een van de paarleden werkt 35 uur of meer per week, het andere paarlid heeft een baan tussen de 12–34 uur per week.

Parttime-parttime

Beide paarleden werken tussen de 12–34 uur per week.

Fulltime

Een van de paarleden werkt 35 uur of meer per week, het andere paarlid werkt niet of minder dan 12 uur per week.

Parttime

Een van de paarleden werkt tussen de 12 en 34 uur per week, het andere paarlid werkt niet of minder dan 12 uur per week.

Geen werkenden

Beide paarleden werken niet of minder dan 12 uur per week.

Noot in de tekst

1) Man-man paren en vrouw-vrouw paren die een verschillend aantal uren werken zijn respectievelijk ingedeeld bij de categorie man meeste uren en vrouw meeste uren. Het betreft een zeer kleine groep.

Tabel 1
Arbeidsdeelname van paren, 1992 en 2001

		1992		2001	
		x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal		3 357	100	3 516	100
Fulltime-fulltime	Beiden 35 uur of meer per week	477	14	529	15
Fulltime-parttime	Totaal	782	23	1 207	34
w.v.	Man 35 uur of meer per week, partner 20–34 uur per week	532	16	808	23
	Man 35 uur of meer per week, partner 12–19 uur per week	220	7	353	10
	Vrouw 35 uur of meer per week, partner 20–34 uur per week	26	1	40	1
	Vrouw 35 uur of meer per week, partner 12–19 uur per week	4	0	6	0
Parttime-parttime	Totaal	63	2	136	4
w.v.	Beiden 20–34 uur per week	46	1	100	3
	Beiden 12–19 uur per week	2	0	3	0
	Man 20–34 uur per week, partner 12–19 uur per week	11	0	26	1
	Vrouw 20–34 uur per week, partner 12–19 uur per week	4	0	7	0
Fulltime	Totaal	1 415	42	1 090	31
w.o.	Man 35 uur of meer per week	1 099	33	768	22
	Vrouw 35 uur of meer per week	45	1	49	1
	Man 35 uur of meer per week, partner 0–11 uur per week	264	8	266	8
	Vrouw 35 uur of meer per week, partner 0–11 uur per week	6	0	8	0
Parttime	Totaal	160	5	205	6
w.v.	Man 20–34 uur per week	59	2	73	2
	Man 12–19 uur per week	10	0	11	0
	Vrouw 20–34 uur per week	47	1	63	2
	Vrouw 12–19 uur per week	21	1	26	1
	Man 20–34 uur per week, partner 0–11 uur per week	12	0	21	1
	Vrouw 20–34 uur per week, partner 0–11 uur per week	6	0	6	0
	Man 12–19 uur per week, partner 0–11 uur per week	3	0	2	0
	Vrouw 12–19 uur per week, partner 0–11 uur per week	3	0	2	0
Geen werkenden	Totaal	460	14	349	10
w.v.	Man 0–11 uur per week	21	1	14	0
	Vrouw 0–11 uur per week	26	1	26	1
	Geen	407	12	305	9
	Beiden 0–11 uur per week	6	0	3	0

Tabel 2
Arbeidsdeelname van paren

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	<i>x 1 000</i>									
Totaal	3 357	3 391	3 430	3 443	3 458	3 461	3 500	3 516	3 517	3 516
	%									
Fulltime-fulltime	14	14	13	13	14	15	15	16	15	15
Fulltime-parttime	23	25	25	26	27	29	31	32	34	34
Parttime-parttime	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4
Fulltime	42	40	40	39	38	36	35	33	32	31
Parttime	5	5	6	6	5	5	5	5	5	6
Geen werkenden	14	14	14	14	13	12	11	11	10	10

Tabel 3
Arbeidsdeelname van paren

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	<i>x 1 000</i>									
Met minderjarige kinderen	1 604	1 606	1 616	1 616	1 618	1 615	1 626	1 638	1 658	1 667
	%									
Fulltime-fulltime	5	5	5	5	5	5	6	6	6	7
Fulltime-parttime	26	28	28	30	31	34	37	39	41	43
Parttime-parttime	2	2	2	3	3	3	4	4	5	4
Fulltime	57	54	53	51	50	48	45	43	40	38
Parttime	4	4	4	4	4	4	3	3	3	4
Geen werkenden	7	7	7	7	6	5	5	4	5	4
	<i>x 1 000</i>									
Zonder minderjarige kinderen	1 753	1 785	1 814	1 826	1 840	1 846	1 874	1 878	1 858	1 849
	%									
Fulltime-fulltime	23	22	21	21	22	23	23	24	23	23
Fulltime-parttime	21	21	21	23	23	24	25	25	27	26
Parttime-parttime	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Fulltime	29	28	28	27	27	26	26	25	25	25
Parttime	6	6	7	7	7	7	6	7	7	7
Geen werkenden	20	21	21	20	19	18	17	16	16	15

Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd

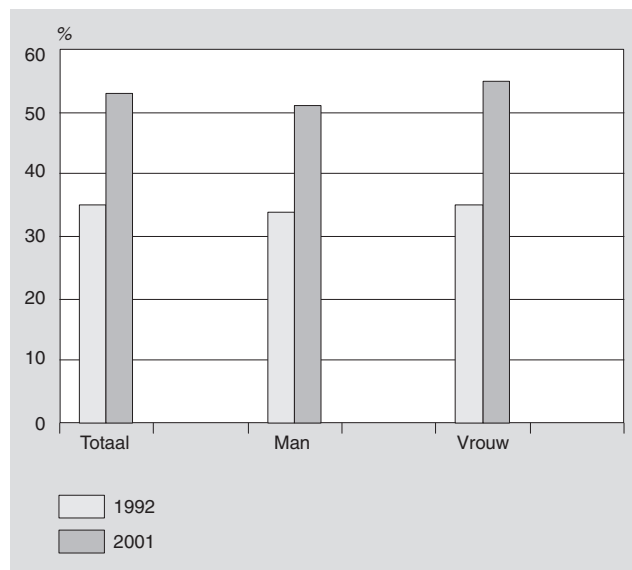
S.C.H.H.L. Lucassen

Bijna zes van de tien jongeren tussen de 15 en 25 jaar is onderwijsvolgend. In 2001 had meer dan de helft van hen een baan naast hun opleiding. Sinds 1992 is dit aantal aanzienlijk toegenomen. Omdat onderwijs volgen op de eerste plaats komt, hebben de meeste scholieren en studenten slechts een kleine baan. Twee derde werkt minder dan twaalf uur per week. Het betreft vooral laaggeschoold werk in de handel en horeca.

1. Ruim de helft van de onderwijsvolgende jeugd heeft een bijbaan

Bijna zes van de tien jongeren van 15–24 jaar volgden in 2001 onderwijs. Het gaat dan om een voltijdopleiding die langer dan zes maanden duurt. In 2001 had ruim de helft van hen een bijbaan naast hun opleiding. Meisjes iets vaker dan jongens. In totaal werkten bijna 570 duizend jongeren naast hun opleiding. In 1992 werkte ruim een derde van de jongeren naast hun opleiding. In tien jaar tijd is dus het aantal jongeren dat naast hun opleiding ook een bijbaan heeft aanzienlijk toegenomen, met bijna 20 procentpunten.

1. Onderwijsvolgenden 15–24 jaar met een bijbaan naar geslacht

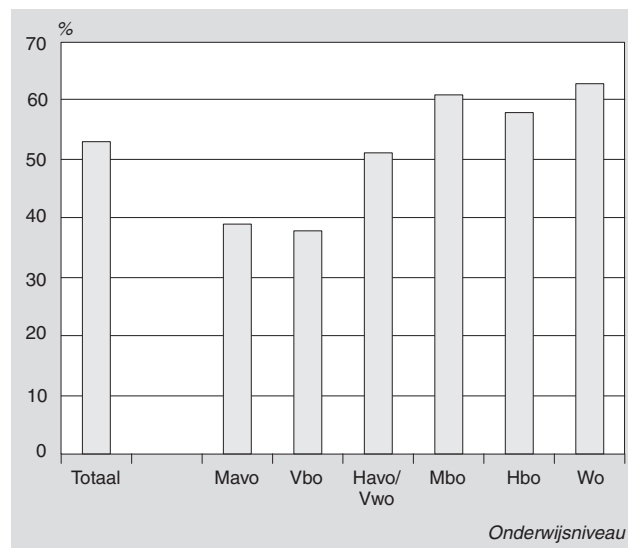

2. Hoger opgeleiden vaker bijbaan

Scholieren van 15 en 16 jaar hebben het minst vaak een bijbaan. Vanaf de leeftijd van 17 jaar blijft het percentage scholieren en studenten dat een bijbaan heeft constant op een niveau van circa 55 procent.

Scholieren en studenten met een hogere opleiding hebben vaker een bijbaan. Universitaire studenten werken het vaakst naast hun studie. In 2001 had ruim 60 procent van hen een bijbaan naast hun opleiding. Ook van de mbo-leerlingen heeft zes op de tien een bijbaan. Van de mavo/vbo scholieren werkte 38 procent in 2001 naast hun voltijdopleiding. Opleiding heeft dus een duidelijke invloed op het wel of niet hebben van een bijbaan. Deze invloed wordt niet indirect door leeftijd veroorzaakt. Ook bij elke leeftijds-categorie afzonderlijk blijft het verschil tussen de opleidings-niveaus bestaan.

2. Onderwijsvolgenden 15–24 jaar met een bijbaan naar hoogst gevolgd onderwijsniveau, 2001

3. Autochtone scholieren en studenten werken vaker naast studie

Autochtone onderwijsvolgenden van 15–24 jaar verdienen vaker wat bij dan hun allochtone leeftijdsgenoten. Van de honderd autochtonen hebben er 57 een bijbaan, van de allochtonen 39. Niet-westerse scholieren en studenten hebben minder vaak een bijbaan dan westerse allochtonen. Van de niet-westerse allochtone jeugd heeft 34 procent een bijbaan naast hun opleiding, tegenover 46 procent van de westerse allochtonen. De verschillen tussen autochtone en allochtone jongeren hangen deels samen met hun onderwijsloopbaan. Allochtone jongeren zijn wat lager opgeleid dan autochtone jongeren. Niettemin blijft bij elk onderwijsniveau het verschil tussen autochtonen en allochtonen duidelijk zichtbaar.

Staat 1 Onderwijsvolgenden van 15–24 jaar met een bijbaan naar herkomst, 2001

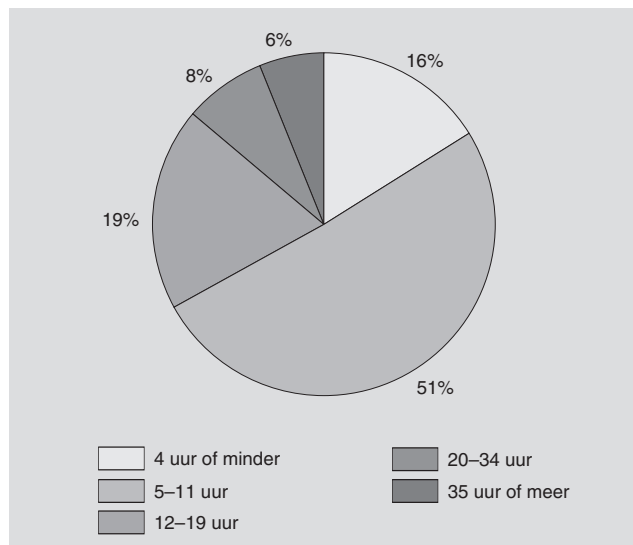
	%
Totaal	53
Autochtonen	57
Allochtonen	39
Westerse allochtonen	46
Niet-westerse allochtonen	34

4. Twee derde bijbanen kleiner dan 12 uur per week

Omdat onderwijs volgen op de eerste plaats komt, hebben werkende scholieren en studenten meestal maar een klein bijbaantje. Een gemiddelde onderwijsvolgende met een bijbaantje werkt ongeveer acht uur per week. Twee derde van alle werkende scholieren en studenten werkt minder dan twaalf uur per week.

Er zijn ook onderwijsvolgenden die er naast hun voltijdopleiding een volledige baan op nahouden. Dit is echter maar een kleine groep; in 2001 had 6 procent een baan van minstens 35 uur per week. Deze fulltime bijbanen verrichten scholieren en studenten vooral in de zomer.

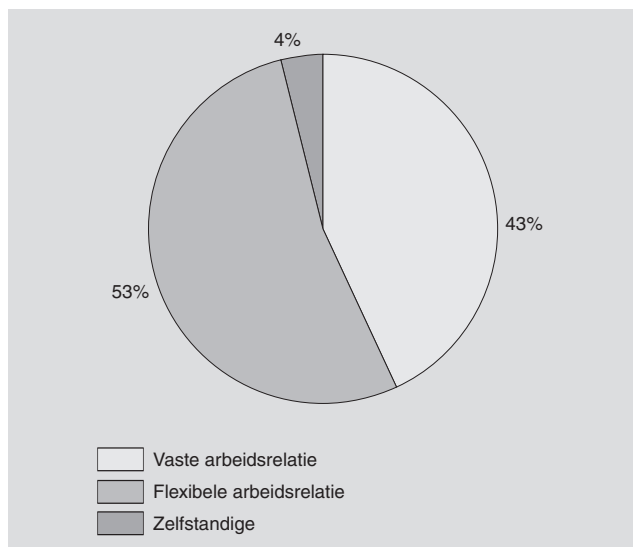
3. Onderwijsvolgenden 15–24 jaar met een bijbaan naar wekelijkse arbeidsduur, 2001

5. Vaak flexibel werk of laaggeschoold werk in handel of horeca

Ruim de helft van de werkende scholieren en studenten heeft een flexibele arbeidsrelatie. Zij hebben een contract voor minder dan een jaar of werken een wisselend aantal uren per week. Zes van de tien flexwerkers werkt als uitzend-, oproep- en invalkracht.

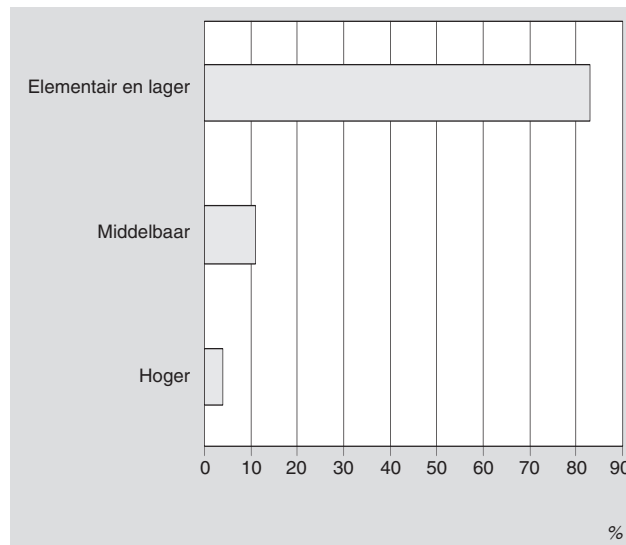
4. Onderwijsvolgenden 15–24 jaar met een bijbaan naar arbeidsrelatie, 2001

Veel scholieren en studenten hebben een bijbaan waarvoor weinig opleiding is vereist. Ruim acht van de tien hebben een baan op elementair of lager niveau. Slechts een gering gedeelte van de onderwijsvolgende jeugd heeft een bijbaan op een hoger beroepsniveau.

Ruim een derde van de werkende onderwijsvolgende jeugd heeft een baantje in de handel. Zij verdienen vooral wat bij als winkelbediende, vakkenvuller of kassamedewerker. Daarnaast werkt 15 procent in de horeca, onder meer als kelner/serveerster of barbediende. Een ander deel van de onderwijsvolgenden heeft een bijbaan als schoonmaker of bezorger van kranten, tijdschriften of folders. Al deze beroepen zijn gemakkelijk in deeltijd te vervullen. Bovendien wordt het werk vaak in de avonden en in het weekend gedaan, zodat het goed te combineren is met een voltijdopleiding.

5. Onderwijsvolgenden 15–24 jaar met een bijbaan naar beroepsniveau, 2001

Staat 2
De tien meest uitgeoefende bijbanen van werkende onderwijsvolgenden van 15–24 jaar, 2001

	%
Totaal	100
Winkelbediende	13
Vakkenvuller	10
Kassamedewerker	8
Kelner, serveerster	8
Glazenwasser, interieurverzorger	6
Kranten-, tijdschriften-, folderbezorger	5
Buffetbediende, barbediende	3
Arbeider tuinbouw	3
Lader, lossen, magazijnknecht, verhuizer	2
Postbesteller	2
Ander beroep	39

6. Technische toelichting

Alle gegevens zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking). Voor de EBB wordt elk jaar een steekproef getrokken van ongeveer 1 procent van de Nederlandse bevolking.

De onderwijsvolgenden in dit artikel betreft de jongeren die een substantiële actuele opleiding volgen. Dit zijn personen van 15–24 jaar die in de EBB aangeven onderwijs te volgen in voltijd, met een duur van langer dan zes maanden.

Tot op heden werd bij het beschrijven van bijbanen van onderwijsvolgenden gebruik gemaakt van de EBB-vraag over 'maatschappelijke positie'. Aan respondenten wordt dan gevraagd welke omschrijving men het beste bij zichzelf vindt passen: werkende met betaald werk, werkloos, vrijwilliger, arbeidsongeschikt, scholier of studerende, huisvrouw of huisman, gepensioneerd of met de VUT of geen van deze. Bij het beschrijven van de bijbanen van onderwijsvolgenden werd de groep scholieren/studerenden beschouwd als onderwijsvolgenden. Aangezien deze vraag subjectief is, is besloten om voortaan de bijbanen van onderwijsvolgenden te beschrijven met de in dit artikel gevolgde methode. Van daar dat eerder gepubliceerde cijfers over dit onderwerp niet geheel vergelijkbaar zijn met dit artikel.

Tabel 1
Onderwijsvolgenden van 15–24 jaar met een bijbaan, 2001

	Totaal	w.v. met bijbaan	
	<i>x 1 000</i>		<i>% met bijbaan</i>
Totaal	1 071	570	53
Geslacht			
Man	539	277	51
Vrouw	532	292	55
Leeftijd			
15 jaar	186	68	37
16 jaar	171	84	49
17 jaar	145	84	58
18 jaar	118	68	58
19 jaar	115	67	58
20 jaar	105	61	58
21 jaar	82	50	61
22 jaar	69	44	64
23 jaar	48	26	54
24 jaar	31	17	55
Hoogst gevolgd onderwijsniveau			
Mavo	149	58	39
Vbo	100	38	38
Havo/vwo	191	97	51
Mbo	256	156	61
Hbo	312	182	58
Wo	62	39	63
Herkomst			
Autochtonen	841	480	57
Allochtonen	230	89	39
Westerse allochtonen	87	40	46
Niet-westerse allochtonen	143	49	34

Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland

Jo van Cruchten en Rob Kuijpers

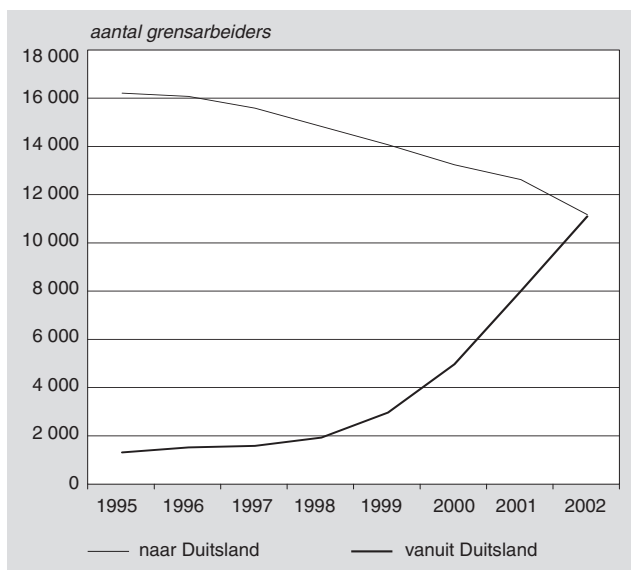
1. Aantal inkomende grensarbeiders blijft stijgen

In Nederland waren op 31 maart 2002 bijna 19 duizend Belgische en ruim 11 duizend Duitse ingezetenen als grensarbeider werkzaam. Het aantal inkomende grensarbeiders is in 2002 met bijna 5 duizend gestegen ten opzichte van 2001. Deze stijging komt voornamelijk door de toename van het aantal uit Duitsland afkomstige grensarbeiders, ruim 3 duizend.

Het aantal uitgaande grensarbeiders blijft licht dalen; van bijna 19 duizend op 31 maart 2001 naar 17 duizend in 2002. Op 31 maart 2002 waren er in België ruim 6 duizend grensarbeiders uit Nederland werkzaam en in Duitsland ruim 11 duizend.

In 2002 is de grensarbeid naar Duitsland bijna even groot als de grensarbeid vanuit Duitsland. Dat is een aanzienlijk verschil met de situatie van vijf jaar geleden. In 1997 was de uitgaande grensarbeid bijna 10 keer zo groot als de inkomende grensarbeid. De afgelopen jaren is de inkomende grensarbeid jaarlijks aanzienlijk toegenomen. De inkomende grensarbeid groeide sinds 1997 met 9,5 duizend. De uitgaande grensarbeid met Duitsland daalde in deze periode met 4,5 duizend.

1. Grensarbeid naar en vanuit Duitsland

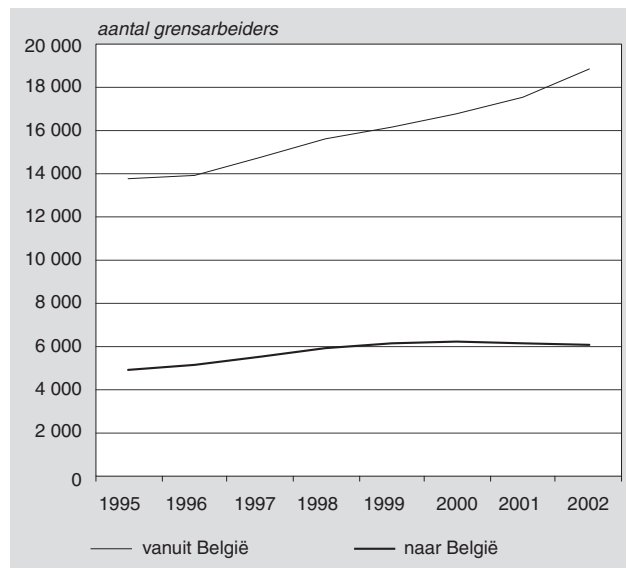

Ook de grensarbeid vanuit België blijft stijgen. De inkomende grensarbeid groeide sinds 1997 met 4 duizend. De uitgaande grensarbeid met België steeg in deze periode met 0,5 duizend. In 2002 is de inkomende grensarbeid met België 3 keer zo groot als de uitgaande grensarbeid met België.

Onder de grensarbeiders zijn de mannen oververtegenwoordigd. Bijna 65 procent van alle grensarbeiders is man. Bij de inkomende grensarbeid met Duitsland is 75 procent man, bij de uitgaande grensarbeid is dat 71 procent. Bij de grensarbeiders naar België is zelfs 79 procent man. Alleen bij de inkomende grensarbeiders met België geldt een andere verhouding. Er zijn bijna net zoveel Belgische vrouwen als mannen in Nederland werkzaam.

Van zowel de inkomende als uitgaande grensarbeid behoort ruim 80 procent van de grensarbeiders tot de leeftijdsgroep 25–54 jaar. Daarbinnen is de leeftijdsklasse 25–34 jaar de grootste, met uit-

2. Grensarbeid naar en vanuit België

zondering van de uitgaande grensarbeid naar Duitsland. Nederlandse grensarbeiders in Duitsland zijn gemiddeld iets ouder. De grootste groep wordt gevormd door de 45–54-jarigen.

2. Toelichting

De statistiek Grensarbeid geeft inzicht in aantal en kenmerken van de grensarbeiders. Tot grensarbeiders worden gerekend de ziekenfondsverzekerde werknemers die op het grondgebied van het ene land wonen en in het andere land werken, ook wanneer zij niet dagelijks naar hun woonplaats terugkeren en ongeacht of zij in het grensgebied wonen. Werknemers die werkzaam zijn in Nederland en woonachtig in België of Duitsland worden gerekend tot de inkomende grensarbeid en werknemers die woonachtig zijn in Nederland en werkzaam in België of Duitsland tot de uitgaande grensarbeid.

Nederland heeft met een aantal landen een verdrag gesloten op het terrein van de sociale zekerheid. Het uitgangspunt tussen Nederland en de verdragslanden is dat de werknemer verzekerd is volgens de sociale wetten van het land waar hij werkt. De statistiek Grensarbeid heeft betrekking op die werknemers, die op grond van wederkerigheidsverdragen betreffende de sociale verzekeringen als grensarbeider bij de Nederlandse ziekenfondsen geregistreerd staan. De ziekenfondsen, die zijn toegelaten door het College voor zorgverzekeringen (CVZ), zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Ziekenfondswet. De Ziekenfondswet heeft tot doel het waarborgen van een goede geneeskundige verzorging voor werknemers en uitkeringsgerechtigden met een inkomen beneden de loon- of inkomensgrens. De Ziekenfondswet geeft geen recht op geld, maar op gezondheidsvoorzieningen zelf. De loon- of inkomensgrens wordt elk jaar vastgesteld. Aan de hand van het inkomen op 1 november (peildatum) wordt beslist of iemand het jaar daaropvolgend al dan niet ziekenfondsverzekerd is.

Grensarbeid van personen die niet onder de Ziekenfondswet vallen, bijvoorbeeld werknemers met een inkomen boven de loongrens, zijn dus niet in de cijfers opgenomen. De loongrens is in

Duitsland hoger dan in Nederland; voor 2002 respectievelijk 40 500 en 30 700 euro per jaar. Dit betekent dat in cijfers van de uitgaande grensarbeid met Duitsland ook werknemers zijn opgenomen die boven de in Nederland gebruikte loongrens vallen. In België is er geen splitsing in een ziekenfonds of particuliere verzekering. Alle in België werkende en in Nederland wonende werknemers worden geacht zich in te schrijven bij een Belgisch ziekenfonds. Dit betekent dat alle uitgaande grensarbeid met België is opgenomen in de cijfers, met uitzondering van de werknemers die gedetacheerd zijn. Gedetacheerde werknemers zijn in dienst van in Nederland gevestigde ondernemingen en werkzaam in België of Duitsland. Ook voor de uitgaande grensarbeid met Duitsland zijn detacheringen niet in de cijfers opgenomen. Als iemand tijdelijk (in het algemeen voor niet langer dan 12 maanden) wordt uitgezonden naar een verdragsland, kan hij verzekerd blijven voor de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving. Hiervoor is wel vereist dat vóór het vertrek van de werknemer een detache-

ringverklaring wordt aangevraagd. Indien door onvoorziene omstandigheden de oorspronkelijk verwachte uitzendtermijn en ook de maximumtermijn wordt overschreden, dan kan de werkgever een verlenging van detachering aanvragen. Soortgelijke regelingen gelden ook voor in Nederland werkzame werknemers in dienst van in België of Duitsland gevestigde ondernemingen. Ook zij zijn niet in de cijfers opgenomen.

De gegevens zijn gebaseerd op integrale enquêtering van de ziekenfondsen. De enquête wordt éénmaal per jaar gehouden en betreft de waarneming op 31 maart van het verslagjaar (peildatum). De cijfers zijn afgerond op vijftallen. Het kan daarom voorkomen dat de totalen afwijken van de som van de in de cellen vermelde aantallen. Het totaal is inclusief het aantal onbekend voor de onderliggende variabele(n). In StatLine, de elektronische databank van het CBS, zijn uitkomsten over meer verslagjaren en naar meer kenmerken opgenomen dan in deze publicatie.

Tabel 1
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
1990	15 315	1 450	4 110	12 120
1991	15 535	1 615	4 340	12 950
1992	15 110	1 635	4 525	13 850
1993	15 020	1 550	4 540	14 585
1994	14 165	1 350	4 675	15 465
1995	13 735	1 330	4 890	16 195
1996	13 885	1 490	5 170	16 050
1997	14 780	1 605	5 525	15 580
1998	15 605	1 965	5 915	14 845
1999	16 145	2 970	6 155	14 065
2000	16 740	4 965	6 200	13 255
2001	17 505	7 975	6 170	12 590
2002	18 870	11 115	6 110	11 170

¹⁾ Peildatum 31 maart van betreffende jaar.

Tabel 2
Grensarbeiders naar leeftijd en geslacht, 2002 ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
Totaal ²⁾	18 870	11 115	6 110	11 170
< 25 jaar	2 085	1 790	335	455
25-34 jaar	5 910	3 665	1 780	2 445
35-44 jaar	5 890	3 370	1 980	3 110
45-54 jaar	3 735	1 935	1 345	3 365
55-64 jaar	1 240	350	665	1 785
Mannen ²⁾	9 590	8 285	4 825	7 935
< 25 jaar	1 060	1 245	205	240
25-34 jaar	2 680	2 745	1 285	1 355
35-44 jaar	3 030	2 590	1 580	2 110
45-54 jaar	2 000	1 445	1 130	2 660
55-64 jaar	820	260	615	1 560
Vrouwen ²⁾	9 275	2 830	1 290	3 240
< 25 jaar	1 025	545	130	215
25-34 jaar	3 235	920	495	1 090
35-44 jaar	2 860	780	400	995
45-54 jaar	1 735	490	215	705
55-64 jaar	420	90	50	220

¹⁾ Peildatum 31 maart.

²⁾ Inclusief leeftijd onbekend.

Inkomen van AOW'ers, 2000

Reinder Lok en Petra Ament

Het aantal particuliere huishoudens met AOW'ers nam in de jaren negentig met ruim 200 duizend toe tot 1,4 miljoen in 2000. Vrijwel alle huishoudens met AOW'ers ontvingen inkomsten naast de AOW. Een op de vijf huishoudens had echter hoogstens 250 euro bruto per maand aan andere inkomsten. Bijna 1,2 miljoen AOW-huishoudens ontvingen een aanvullend pensioen. De gemiddelde hoogte van het aanvullend pensioen was 780 euro per maand. In 2000 was het gemiddeld besteedbare huishoudensinkomen van AOW'ers 20 500 euro. Met name in het noorden van het land hadden AOW'ers een relatief laag inkomen.

1. Inleiding

In dit artikel staan inkomensgegevens van AOW'ers centraal¹⁾. We onderscheiden AOW'ers in institutionele huishoudens (bejaardenoorden, verpleeghuizen en dergelijke), en AOW'ers in particuliere huishoudens. Deze laatste groep wordt verder onderverdeeld in alleenstaanden, (echt)paren en AOW'ers die een gezamenlijk huishouden voeren met familieleden of anderen. Alleen personen die gedurende het hele jaar AOW ontvangen, zijn in dit onderzoek tot de AOW'ers gerekend²⁾.

In het artikel wordt allereerst aandacht besteed aan de ontwikkeling van het aantal AOW'ers. Daarna wordt ingegaan op diverse inkomensaspecten van AOW'ers. Aan de orde komen onder meer de samenstelling van het inkomen, regionale inkomensverschillen en koopkrachtontwikkeling. Een technische toelichting met de gebruikte begrippen volgt in paragraaf 8.

2. Toename van het aantal AOW-huishoudens

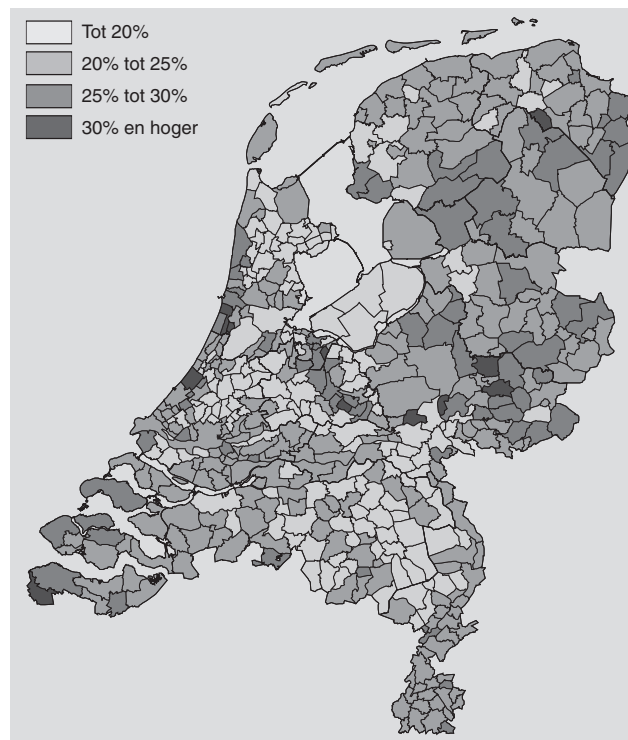
Eind 2000 telde Nederland 6,9 miljoen particuliere huishoudens. Hiervan ontving ruim een vijfde het hele jaar AOW. De 1,4 miljoen particuliere AOW-huishoudens bestonden voor meer dan de helft uit alleenstaanden. Van deze alleenstaande AOW'ers was bijna tachtig procent vrouw. Het aantal particuliere AOW-huishoudens nam tussen 1990 en 2000 met ruim 200 duizend toe, een groei van 16 procent. Het totaal aantal particuliere huishoudens groeide in deze periode met slechts 13 procent. Steeds minder AOW'ers leven in institutionele huishoudens zoals bejaarden- of verpleegtehuizen. In tien jaar tijd nam hun aantal met 24 procent af, tot 115 duizend.

Staat 1
Huishoudens met AOW'er(s), 1990–2000

	Particuliere huishoudens	w.o. met AOW'ers						AOW'ers in institutioneel huishouden
		totaal	alleenstaande AOW'er		(echt)paar		overig	
			totaal	w.o. vrouw	beiden AOW'er	één AOW'er		
x 1 000								
1990	6 128	1 239	587	476	344	146	162	152
1995	6 549	1 347	673	535	391	146	137	135
1999	6 855	1 429	716	563	422	164	127	121
2000	6 941	1 443	725	569	432	169	116	115
%								
Mutatie vanaf 1990	13	16	24	20	26	16	-29	-24

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

1. Aantal huishoudens met AOW'ers per gemeente, 2000

Bron: Regionaal inkomensonderzoek.

Relatief veel huishoudens met een AOW'er komen voor in gemeenten in de noordelijke en oostelijke provincies. Ook in Zeeland ligt het aandeel AOW-huishoudens boven het landelijke gemiddelde. In Flevoland komen juist weinig AOW-huishoudens voor. In enkele gemeenten aan de kust, in het oosten van Utrecht en in het grensgebied van Overijssel en Gelderland ontvangt meer dan 30 procent van de huishoudens pensioen. In 2000 kwamen de meeste AOW-huishoudens voor in Rozendaal en Doorn (35 procent), gevolgd door Laren, Bennebroek, Gorsse en Renkum (33 procent).

3. Grote verschillen in hoogte aanvullende inkomsten

Vrijwel alle huishoudens met gepensioneerden ontvingen inkomsten naast de AOW. Zo hadden vier van de vijf AOW-huishoudens een aanvullend pensioen. Inkomen uit vermogen is de meest voorkomende andere inkomensbron. Vermogensinkomen kwam voor in 55 procent van de AOW-huishoudens. Slechts twee procent van de huishoudens had geen inkomsten naast de AOW.

De aanvullende inkomsten zorgen ervoor dat de bestedingsmogelijkheden van de meeste ouderen aanzienlijk groter zijn dan de AOW. Het besteedbare inkomen van alleenstaande AOW'ers bedroeg in 2000 gemiddeld 15 400 euro. Dit was 6 800 euro meer dan de netto AOW. Voor AOW-echtparen was het verschil tussen het besteedbare inkomen en de netto AOW groter, namelijk 11 400 euro. Het gemiddeld besteedbare inkomen van deze groep was 23 400 euro.

Gemiddeld over alle AOW-huishoudens kwam 42 procent van het inkomen voort uit de AOW en 34 procent uit aanvullende pensioenuitkeringen. Voor velen was de AOW de belangrijkste inkomensbron. Huursubsidie leverde een bescheiden bijdrage aan het inkomen van AOW'ers. De AOW-huishoudens die in 2000 huursubsidie kregen, ontvingen hiervan gemiddeld 118 euro per maand. Voor 63 duizend huishoudens vormde de huursubsidie de enige bron van inkomsten naast de AOW.

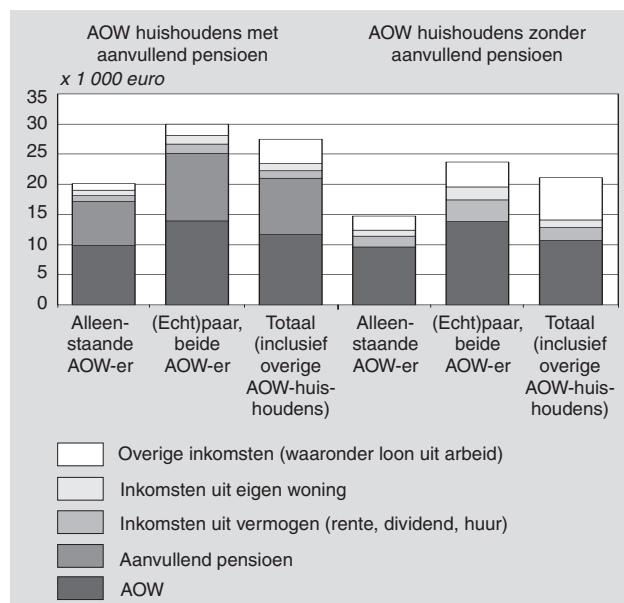
Van de 1,4 miljoen huishoudens die AOW kregen, ontving een deel slechts een gering bedrag aan aanvullende inkomsten. Zo had een op de vijf huishoudens minder dan 250 euro bruto per maand naast de AOW. Bij 85 duizend daarvan ging het om minder dan 100 euro. In deze cijfers zijn de 27 duizend huishoudens inbegrepen die geen aanvullende inkomsten hadden. In het aanvullend inkomen is ook de huursubsidie meegerekend. Wordt deze buiten beschouwing gelaten, dan blijkt dat 208 duizend huishoudens geen of minder dan 100 euro per maand aan aanvullende inkomsten ontvingen.

Naast ouderen met weinig of geen aanvullende inkomsten waren er velen die het beter hadden. Ruim een half miljoen AOW-huishoudens ontving 1 000 euro of meer per maand aan bruto-inkomsten naast de AOW. Met name huishoudens waar ook niet-AOW'ers deel van uit maken, hebben veel aanvullende inkomsten.

4. Aanvullend pensioen bij vier van de vijf AOW-huishoudens

Bijna 1,2 miljoen particuliere AOW-huishoudens ontvingen een aanvullend pensioen. De gemiddelde hoogte van het aanvullend

2. Samenstelling van het bruto inkomen van particuliere AOW-huishoudens met en zonder aanvullend pensioen, 2000

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

pensioen was 780 euro per maand. Een deel van de pensioenen was echter laag. Zo waren er 390 duizend AOW-huishoudens met een aanvullend pensioen van minder dan 250 euro bruto per maand. Ruim 260 duizend huishoudens met AOW'ers hadden in het geheel geen aanvullend pensioen. Het ontbreken van een aanvullend pensioen werd in veel gevallen gedeeltelijk gecompenseerd door andere aanvullende inkomsten zoals loon en inkomen uit vermogen. Zo ontvingen AOW-echtparen (beiden AOW'er) zonder aanvullend pensioen gemiddeld 820 euro per maand aan andere aanvullende inkomsten. Voor paren met aanvullend pensioen waren deze inkomsten minder dan de helft daarvan, namelijk 400 euro.

Over het algemeen hadden AOW-huishoudens met aanvullend pensioen een hoger inkomen dan die zonder aanvullend pensioen. Alleenstaande AOW'ers zonder aanvullend pensioen hadden gemiddeld 310 euro per maand minder te besteden dan alleenstaanden met aanvullend pensioen. Bij AOW-echtparen was dit verschil nog 40 euro groter.

In periode 1995–2000 is het aandeel AOW'ers met een aanvullend pensioen met bijna twee procentpunten gestegen tot 82 pro-

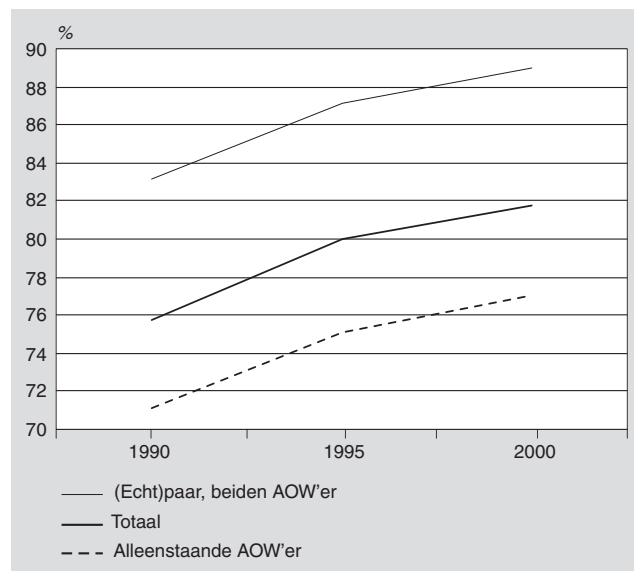
Staat 2
Particuliere AOW-huishoudens naar hoogte van aanvullend inkomen op de AOW, 2000

	Alleenstaande	(Echt)paar		Overig	Totaal	Totaal, exclusief huursubsidie
		beiden AOW'er	één AOW'er			
	x 1 000					
Zonder aanvullend inkomen	22	3	1	0	27	90
Met aanvullend inkomen, bruto per maand						
minder dan 50 euro	18	5	1	1	24	55
50– 100 euro	27	6	1	0	34	63
100– 250 euro	151	38	7	1	198	182
250– 500 euro	201	96	19	2	318	228
500–1 000 euro	144	113	36	7	300	286
meer dan 1 000 euro	162	171	104	104	541	539
totaal	703	429	168	116	1 416	1 353
Totaal generaal	725	432	169	116	1 443	1 443

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

cent³⁾. In de vijf voorgaande jaren was dit aandeel nog met 4 procentpunt gestegen. Het percentage alleenstaanden met een aanvullend pensioen is gegroeid tot 77 procent. Paren met twee AOW'ers hebben het vaakst een aanvullend pensioen, namelijk in 89 procent van de gevallen.

3. Particuliere AOW-huishoudens met een aanvullend pensioen, 1990-2000

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

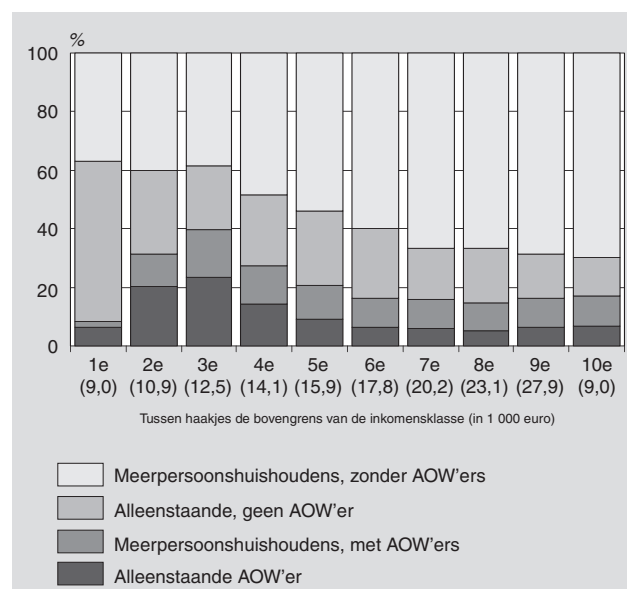
Bij de echtparen met AOW is het aanvullend pensioen van de afzonderlijke partners onderzocht⁴⁾. Er zijn grote verschillen tussen mannen en vrouwen. In 2000 had 19 procent van de vrouwen een eigen aanvullend pensioen. Bij de mannen was dit 90 procent. Over het algemeen hadden mannen ook een hoger aanvullend pensioen. Vrouwen met een eigen aanvullend pensioen ontvingen in 2000 gemiddeld 310 euro bruto per maand. Mannen ontvingen veel meer. Het gemiddelde aanvullend pensioen van mannen was 930 euro bruto per maand.

5. Welvaartsniveau AOW-huishoudens vijf procent onder gemiddelde

In 2000 was het gemiddeld besteedbare inkomen van de AOW-huishoudens 20 500 euro. Dit is ruim een zesde lager dan het gemiddelde inkomen van 24 800 euro van alle huishoudens. Onder AOW'ers komen echter veel alleenstaanden en tweeper-

soonshuishoudens voor. In deze huishoudens zijn daarom relatief weinig mensen van het huishoudensinkomen afhankelijk. Voor een goede vergelijking van het welvaartsniveau wordt daarom het besteedbare inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Het resulterende inkomen noemen we het gestandaardiseerd inkomen. Na standaardisatie lag het inkomen van AOW-huishoudens in 2000 vijf procent onder het gemiddelde.

4. Particuliere huishoudens per decielgroep van het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, 2000

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

Op basis van het gestandaardiseerde inkomen zijn de huishoudens gerangschikt naar inkomenshoogte en vervolgens verdeeld in tien inkomensklassen van gelijke grootte. Deze inkomensklassen worden hieronder ook wel aangeduid als *decielgroepen*. In 2000 lag de grens tussen de vijf laagste en de vijf hoogste decielgroepen op 15 900 euro. AOW'ers waren relatief sterk vertegenwoordigd in de lagere inkomensklassen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de alleenstaande AOW'ers. Ruim 70 procent van de alleenstaande AOW'ers behoort tot de eerste vijf decielgroepen. Van de andere AOW-huishoudens behoort 52 procent tot de onderste helft van de inkomensladder. In de onderste decielgroep kwamen echter weinig AOW-huishoudens voor. Deze inkomensgroep bestond voornamelijk uit studenten met een laag inkomen en uit zelfstandigen die een geringe winst boekten of verlies leden.

**Staat 3
Aanvullend pensioen naar leeftijd en geslacht van ontvanger^(a), 2000**

	Personen met aanvullend pensioen	Gemiddeld aanvullend pensioen (bruto per maand)	
		totaal ^(b)	w.v. met aanvullend pensioen
	% van totaal	euro	
Man	90	840	930
65-69 jaar	90	830	920
70-74 jaar	86	730	850
75-79 jaar	82	670	820
80 jaar en ouder	88	770	880
Vrouw	19	60	310

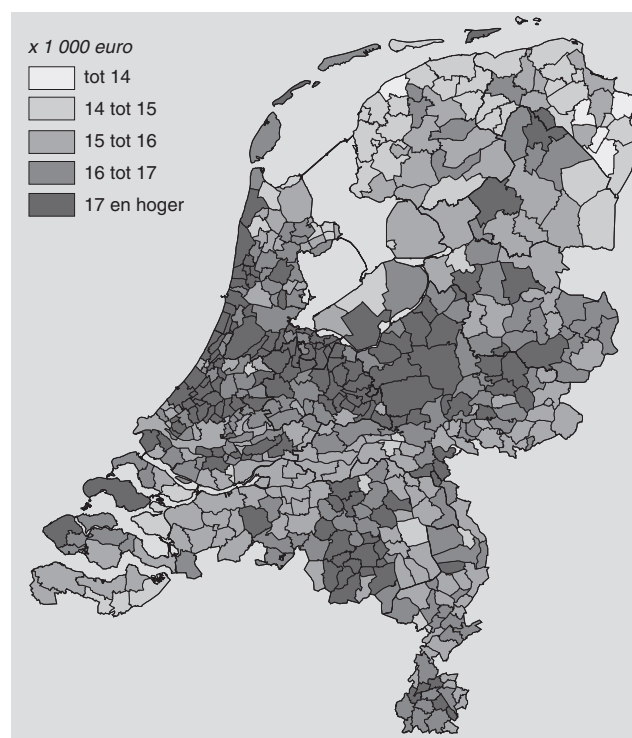
^(a) Personen uit particuliere huishoudens bestaande uit een (echt)paar waarvan beide partners AOW ontvangen.
^(b) Inclusief personen zonder aanvullend pensioen.

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

6. Welvaart AOW-huishoudens ongelijk over het land verdeeld

In het noorden van het land is het gestandaardiseerde inkomen van pensioenontvangende huishoudens aanzienlijk lager dan het landelijk gemiddelde. In 2000 was het inkomen van deze huishoudens in Groningen bijna 16 procent lager. In Friesland was dat ruim 14 procent. Ook in Rotterdam was het inkomen van AOW-huishoudens laag. Gemeenten waar het inkomen van pensioen-huishoudens hoger is dan landelijk, zijn vooral te vinden in een strook in het midden van het land.

5. Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van huishoudens met AOW'ers, 2000

Bron: Regionaal inkomensonderzoek.

7. Achterblijvende koopkrachtstijging van AOW'ers

Tussen 1999 en 2000 nam de koopkracht⁵⁾ van AOW-huishoudens met 0,6 procent toe. De ontwikkeling van de koopkracht van huishoudens met AOW'ers bleef daarmee achter bij de koopkrachtverbetering van huishoudens zonder AOW'ers. Deze bedroeg gemiddeld 3,1 procent.

Sinds 1992 ligt de koopkrachtontwikkeling van AOW'ers minimaal een procentpunt lager dan die van de rest van de bevolking. Alleen tussen 1997 en 1998 was de koopkrachtverbetering van AOW-huishoudens met 2,7 procent bijna even groot als de koopkrachtverbetering van de overige huishoudens. Dit was een gevolg van de verhoging van de aanvullende ouderenaftrek.

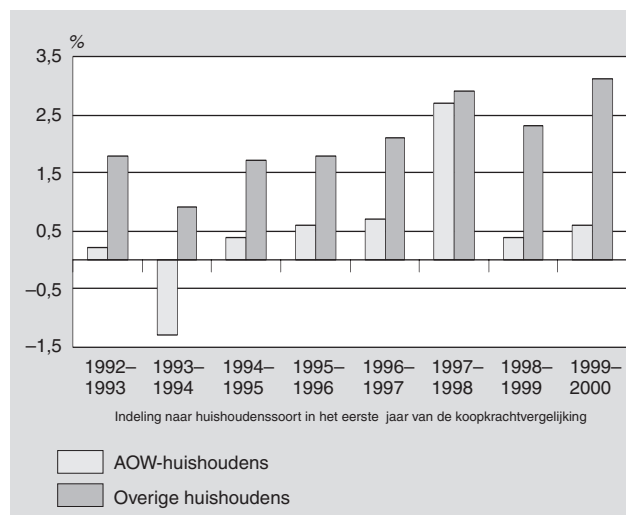
8. Technische toelichting

De tabellen en figuren bevatten voornamelijk uitkomsten van het Inkomenspanelonderzoek (IPO). Regionale gegevens zijn gebaseerd op het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO). Administraties van de van de belastingen vormen de voornaamste bron van het IPO en het RIO.

Huishoudens met AOW'ers

De gegevens hebben betrekking op particuliere huishoudens met ten minste één AOW'er. Alleen in tabel 1 worden ook AOW'ers in

6. Dynamische koopkrachtontwikkeling van particuliere huishoudens, 1992–2000

Bron: Inkomenspanelonderzoek.

institutionele huishoudens onderscheiden. Tot de AOW'ers worden alle personen gerekend die op 31 december van het jaar in Nederland woonachtig waren, ouder waren dan 65 jaar en het gehele jaar pensioen ontvingen. Uitgezonderd zijn derhalve 65-jarigen die in de loop van het jaar voor het eerst AOW ontvingen.

Inkomensbegrippen

Tot het *pensioeninkomen* worden gerekend de bruto uitkering AOW en aanvullend pensioen bestaande uit uitkeringen van pensioenfondsen en lijfrente-uitkeringen ontvangen van levensverzekeringsmaatschappijen en dergelijke.

Het *bruto inkomen* bestaat uit winst uit onderneming, bruto inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen (inclusief die uit eigen woning), en ontvangen bruto overdrachten. Tot deze laatste categorie behoren overdrachten rechtstreeks van de overheid (bijvoorbeeld huursubsidie en bijstandsuitkering), overdrachten via de sociale verzekeringen (zoals uitkering WW, ZW, WAO, AAW en AOW) en andere overdrachten (onder meer pensioenen en lijfrenten).

Het *besteedbaar inkomen* is opgebouwd uit het bruto inkomen verminderd met betaalde overdrachten en belasting op inkomen en vermogen. De betaalde overdrachten bestaan uit premies volksverzekeringen, premies werknemersverzekeringen en andere overdrachten zoals fiscaal aftrekbare echtscheidingsuitkeringen, premies particuliere ziektekostenverzekering en premies voor lijfrenten of voor periodieke uitkeringen bij ziekte of ongeval.

Om het *gestandaardiseerd inkomen* of de *koopkracht* te bepalen, wordt het besteedbaar inkomen van een huishouden door een equivalentiefactor gecorrigeerd. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt (zie Schiepers, 1993).

Inkomsten uit vermogen bestaan onder meer uit rente, dividend en de opbrengst van de exploitatie van onroerend goed; inkomsten uit de eigen woning worden in deze publicatie apart onderscheiden. Betaalde rente is met de inkomsten uit vermogen gesaldeerd. Een belangrijke kanttekening bij de vermogensinkomsten is dat deze bij circa 40 procent van de AOW'ers niet worden waargenomen. Dit is het geval, indien de voorheffing loonbelasting tevens eindheffing is en er geen aanslag inkomstenbelasting wordt opgelegd.

De *inkomsten uit eigen woning* bestaan uit het saldo van de economische huurwaarde van de woning en de met de woning samen-

hangende kosten zoals hypotheekrente, erfpacht en dergelijke. Kosten van groot onderhoud blijven buiten beschouwing.

Koopkrachtverandering

De (dynamische) koopkrachtverandering van een huishouden is de voor prijsverandering gecorrigeerde verandering van het gestandaardiseerde huishoudensinkomen. Als maat voor de koopkrachtontwikkeling van een bepaalde populatie wordt de mediaan van de koopkrachtveranderingen van de huishoudens uit die populatie gebruikt. Dit is de middelste van de naar grootte gerangschikte koopkrachtveranderingen van de huishoudens.

Noten in de tekst

- 1) Dit artikel is een actualisering van het artikel 'Inkomen van AOW'ers, 1999*' (Siermann, 2001). De gedeelten met regionale gegevens zijn gebaseerd op een artikel op de website van het Centraal Bureau voor de Statistiek (Ament, 2002).
- 2) Uit gegevens van de Sociale Verzekeringsbank over de periode 1995–1999 blijkt dat jaarlijks gemiddeld 150 duizend personen voor de eerste keer een AOW-uitkering ontvangen. Voorzover deze groep pas in de loop van het jaar voor het eerst AOW ontvangt, is deze in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.
- 3) In de jaren 1998 en 1999 is in het Inkomenspanelonderzoek het aantal huishoudens met een aanvullend pensioen onder-

schat. De ontwikkeling in het aantal AOW-huishoudens met aanvullend pensioen kan daarom allen over een langere periode worden bepaald. De onderschatting wordt veroorzaakt door een aantal gevallen waarin pensioeninkomen niet als pensioen is waargenomen.

- 4) Het gegevensmateriaal van het CBS maakt geen onderscheid tussen pensioen dat door de betrokkene zelf opgebouwd is, en nabestaandenpensioen. In verband daarmee is deze analyse beperkt tot AOW-echtparen. Anders dan bijvoorbeeld alleenstaanden ontvangen personen met een partner doorgaans alleen aanvullend pensioen dat door de betrokkene zelf is opgebouwd.
- 5) Dit blijkt uit cijfers over de dynamische koopkrachtontwikkeling.

Literatuur

Ament, P.C.J.M., 2002, *Welvaart AOW-huishoudens ongelijk over het land verdeeld*. Webmagazine Centraal Bureau voor de Statistiek, 15 juli 2002.

Schiepers, J.M.P., 1993, *Equivalentiefactoren volgens budgetverdelingsmethode, 1986–1990*. Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek (5), blz. 32–40.

Siermann, C.J.L., 2001, *Inkomen van AOW'ers, 1999**. Sociaal-economische maandstatistiek (7), blz. 25–29.

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine

StatLine

De cijfers van het CBS zijn beschikbaar via internet. Via de website van het CBS kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. U vindt deze cijfers als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl), ga met de muis op 'Cijfers' in de linkerbalk staan en klik in het pop-up menu op 'StatLine databank'. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). Dit scherm kunt u overigens ook direct oproepen door op de homepage van het CBS op de rode tekst 'StatLine' aan de rechterkant te klikken. De eerste ingang tot StatLine is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine-publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op het plusje voor een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine-publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine-publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detailleringen en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel subthema's als publicaties. De publicatie 'Beroepsbevolking naar geslacht' is aangeklikt.

In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: werkzame personen, beroepsbevolking, et cetera. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan naast de onderwerpen de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: persoonskenmerken (leeftijd, onderwijsniveau, herkomst, positie huishouden), geslacht en periode. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in Excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

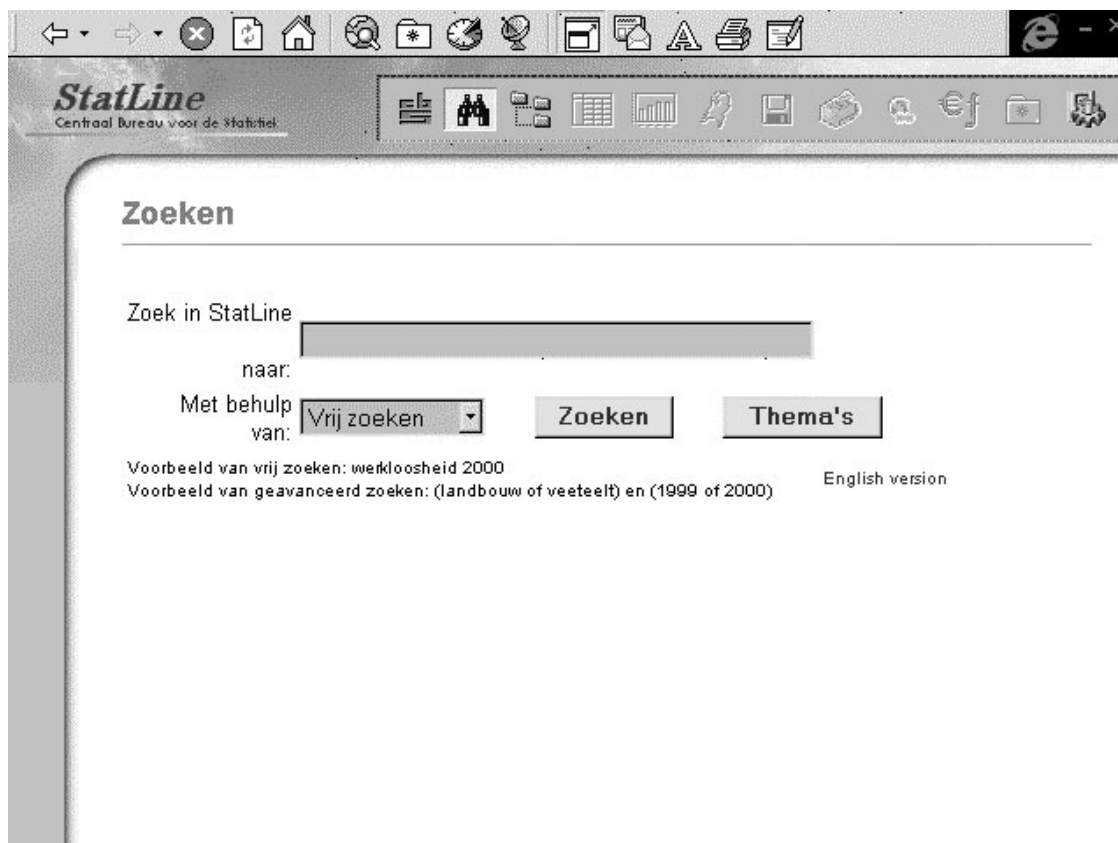
Er is een groot aantal StatLine-publicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over banen en lonen, en cao-gegevens, vacatures, beroepsbevolking, werkloosheid arbeidsomstandigheden en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim.

Meer cijfers over sociaal-economische onderwerpen zijn te vinden bij 'Historische reeksen' (net onder 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid' in *figuur 2*). Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal'.

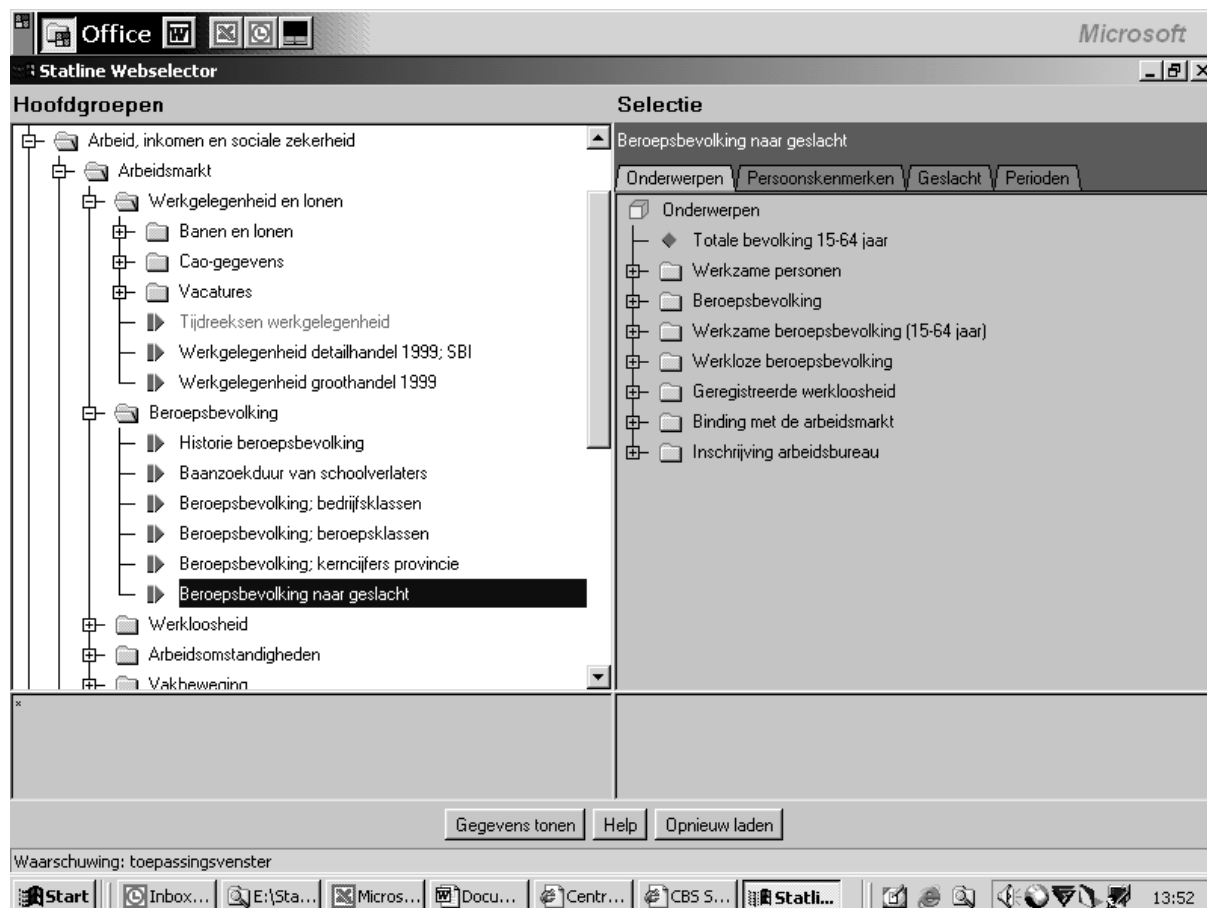
Nieuwe cijfers

De bestaande publicaties ondergaan regelmatig een update. Op de homepage van het CBS vindt u onder de rode tekst 'StatLine' de tekst 'updates'. Wanneer u hierop klikt verschijnt een overzicht van StatLine-publicaties die nieuw verschenen zijn en die een update hebben ondergaan.

Figuur 1

Figuur 2

2.0 Kerncijfers

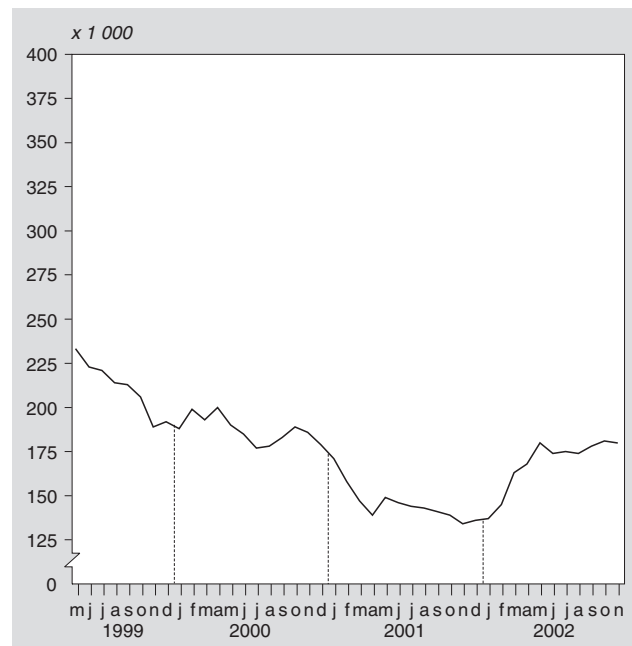
	Basis c.q. eenheid	1999	2000	2001	2002	2001		2002			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾											
Werkzame personen	1 000	7 946	8 123*	8 277*
Werknemers	1 000	6 798	6 968*	7 125*
Zelfstandigen	1 000	1 148	1 155*	1 152*
Banen van werknemers	1 000	7 113	7 284*	7 450*	7 492*	7 498*	7 477*	7 521*	7 555*	.	.
Landbouw en visserij	1 000	120	118*	121*	128*	124*	114*	125*	126*	.	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 509	1 528*	1 538*	1 547*	1 545*	1 519*	1 522*	1 520*	.	.
Commerciële dienstverlening	1 000	3 356	3 470*	3 546*	3 562*	3 554*	3 546*	3 551*	3 553*	.	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 128	2 168*	2 245*	2 255*	2 275*	2 298*	2 323*	2 354*	.	.
Mannen	1 000	4 056	4 118*	4 175*	4 195*	4 184*	4 168*	4 200*	4 204*	.	.
Vrouwen	1 000	3 056	3 166*	3 275*	3 297*	3 314*	3 308*	3 321*	3 351*	.	.
Voltijd	1 000	4 094	4 134*	4 207*
Deeltijd	1 000	3 019	3 150*	3 243*
Vast	1 000	6 336	6 528*	6 694*
Flexibel	1 000	776	756*	756*
Vacatures ²⁾	1 000	171	203	197	171	164	178	162	115	.	.
Landbouw en visserij	1 000	3	3	3	3	3	5	4	1	.	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	37	47	41	35	34	35	32	19	.	.
Commerciële dienstverlening	1 000	94	110	106	88	82	90	82	59	.	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	37	42	47	45	45	48	44	36	.	.
2. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	1 000	7 097	7 187	7 311*
Mannen	1 000	4 242	4 288	4 321*
Vrouwen	1 000	2 856	2 898	2 990*
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 805	6 917	7 064*
Mannen	1 000	4 121	4 174	4 215*
Vrouwen	1 000	2 684	2 743	2 848*
Werkloze beroepsbevolking ³⁾	1 000	292	270	248*
Mannen	1 000	121	114	106*
Vrouwen	1 000	172	156	142*
Geregistreerde werkloosheid	1 000	221	188	146	170	141	135	161	164	172	182
Mannen	1 000	115	98	77	91	72	67	82	87	94	100
Vrouwen	1 000	106	90	69	79	69	69	79	77	77	82
Geregistreerde werkloosheid	%	3,1	2,6	2,0*	2,3*	1,9*	1,9*	2,2*	2,2*	2,3*	2,5
Mannen	%	2,7	2,3	1,8*	2,1*	1,7*	1,5*	1,9*	2,0*	2,2*	2,3
Vrouwen	%	3,7	3,1	2,3*	2,6*	2,3*	2,3*	2,6*	2,6*	2,6*	2,7

¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

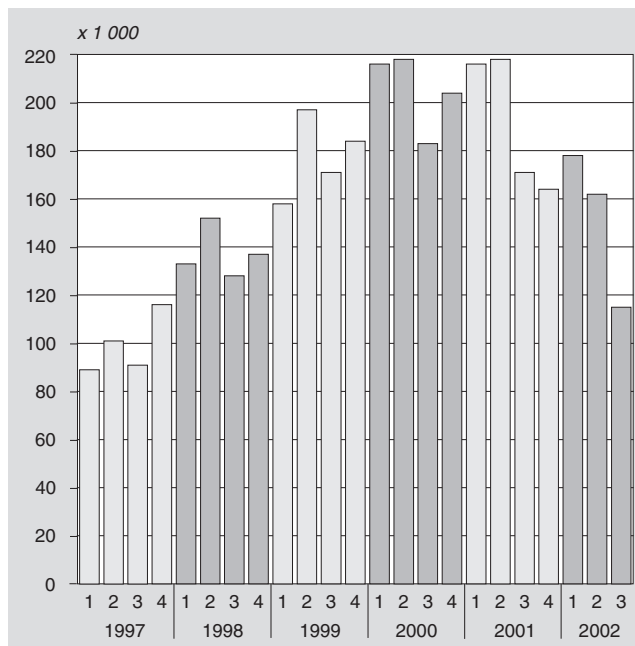
²⁾ Exclusief vacatures bij overheid en onderwijs.

³⁾ Vóór oktober 1999 in SEM voorlopige cijfers betreffende 1998 gepubliceerd.

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelde; onder middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	1999	2000	2001	2002	2001		2002			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen											
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	128,0	132,2	138,5	143,6*	139,7	140,2	141,6*	142,7*	144,5*	144,9*
Particuliere bedrijven	1990=100	128,6	132,8	139,2	144,0*	140,5	140,8	142,2*	143,2*	144,8*	145,4*
Gesubsidieerde sector	1990=100	126,8	131,3	138,2	143,7*	139,7	139,7	141,6*	142,2*	145,5*	145,5*
Overheid	1990=100	126,5	130,4	136,3	142,0*	136,8	138,0	139,8*	141,4*	142,7*	142,9*
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 814	1 797	1 800		1 804	1 801	1 781	1 786	1 787	
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	75,8	9,4	45,1		18,9					
4. Lonen en loonkosten											
Verdiende lonen per maand van Voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 277	2 369*								
Minimumloon per maand	euro					1 180,42	1 180,42	1 206,60	1 206,60	1 249,20	
Aantal minimumloners	1 000	295,6	284,6								
Loonkosten per uur in industrie en (bouw) nijverheid	euro	24,27	25,11*	26,37*		26,7*	26,81*	27,06*	27,41*		
5. Inkomen, vermogen en consumptie											
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	23,5	24,8								
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	1,2	2,0								
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	93	108	113*							
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro	23,2									
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	4,0*	2,7*	0,2*		0,4*	0,5*	0,4*	0,1*	0,5*	
Consumentenvertrouwen ⁷⁾ , gem. saldo pos. en neg. antw.		14	25	-1		-4	-9	-5	-17	-27	-32
Consumentenprijsindex											
Alle huishoudens	1995=100	108,6	111,4	116,4	120,5	117,0	117,6	119,0	120,5	121,0	121,5*
Werknemers laag	1995=100	108,4	111,1	116,2	120,2	116,8	117,4	118,7	120,1	120,7	121,1*
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	105,8	108,2	113,8	118,2	114,3	115,0	116,9	118,5	118,6	119,0*
6. Sociale zekerheid											
WW ⁸⁾	1 000	249	204	176		164	166	180	179	184	
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	363	335	322		323	322	321	318		
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	915	942	970		973	981	985	988	988	
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	6,0	6,1	6,1		5,7	6,1	6,5	6,0	5,6	

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens voor het tweede kwartaal van 2001 zijn exclusief de acties in verband met de CAO Ziekenhuizen. Ter voorkoming van onthulling van herkenbare afzonderlijke bedrijven zijn de gegevens van het derde en vierde kwartaal 2001 samengevoegd.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen.

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht.

⁶⁾ Consumptie door huishoudens incl. Instellingen Zonder Winstoogmerk werkzaam ten behoeve van huishoudens (binnenlands). Het betreft hier mutaties t.o.v. de overeenkomstige periode voorgaand jaar.

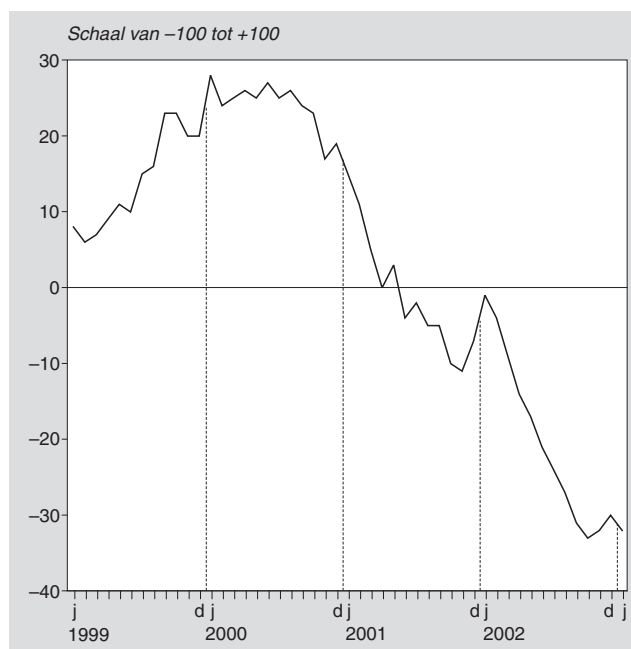
⁷⁾ Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

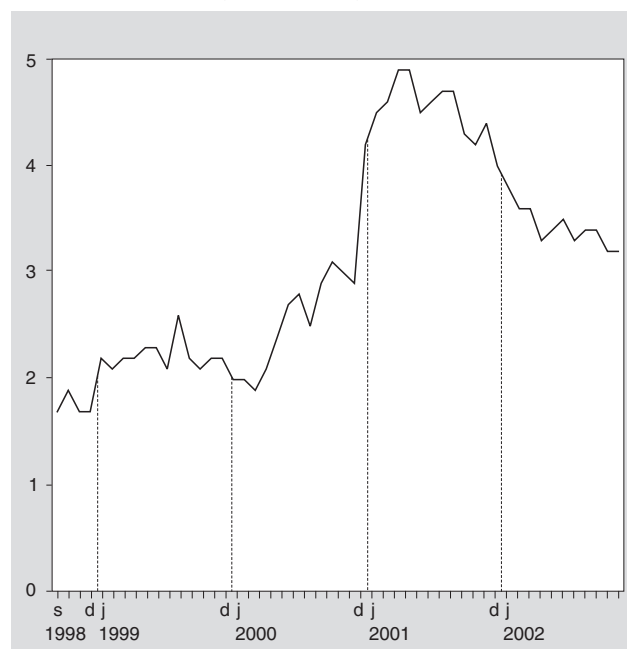
⁹⁾ In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering consumentenprijsindex-alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand voorgaand jaar (1995=100)

2.1 Banen en arbeidsvolume

Tabel 2.1.1
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*	2001*				2002*		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
	<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 349	7 369	7 443	7 492	7 498	7 477	7 521	7 555
Landbouw en visserij	122	110	123	128	124	114	125	127
Delfstoffenwinning	8	9	8	8	8	9	9	8
Industrie	1 055	1 053	1 056	1 056	1 054	1 045	1 039	1 031
Energie en water	37	37	36	36	36	36	37	36
Bouwnijverheid	439	425	436	447	447	430	438	445
Handel, horeca en reparatie	1 533	1 549	1 559	1 559	1 560	1 570	1 572	1 566
Vervoer en communicatie	459	459	463	470	469	465	463	466
Financiële en zakelijke diensten	1 507	1 513	1 524	1 534	1 525	1 511	1 516	1 521
Overheid	910	924	930	930	939	952	960	965
Zorg en overige diensten	1 279	1 290	1 306	1 325	1 336	1 346	1 363	1 389
Mannen	4 137	4 141	4 180	4 195	4 184	4 168	4 200	4 204
Landbouw en visserij	82	77	86	88	85	79	86	87
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	805	798	797	799	800	791	787	783
Energie en water	30	30	30	29	29	29	29	28
Bouwnijverheid	401	387	399	407	406	392	402	407
Handel, horeca en reparatie	804	818	825	824	818	829	834	831
Vervoer en communicatie	327	327	329	333	334	330	329	330
Financiële en zakelijke diensten	836	840	846	848	843	836	845	847
Overheid	514	518	520	521	523	526	530	532
Zorg en overige diensten	331	340	341	338	338	348	352	351
Vrouwen	3 212	3 228	3 262	3 297	3 314	3 308	3 321	3 351
Landbouw en visserij	39	33	37	40	39	34	39	39
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	2	1
Industrie	250	255	259	256	255	253	252	248
Energie en water	7	7	7	7	7	7	7	8
Bouwnijverheid	37	38	38	39	40	38	37	38
Handel, horeca en reparatie	729	732	734	735	741	741	739	735
Vervoer en communicatie	132	133	134	136	135	134	134	135
Financiële en zakelijke diensten	671	673	678	686	682	674	670	674
Overheid	396	406	409	409	416	426	430	434
Zorg en overige diensten	948	950	965	987	997	998	1 012	1 038

% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar

Totaal	2,4	2,6	2,3	2,2	2,0	1,5	1,1	0,8
Landbouw en visserij	-1,0	2,6	3,0	2,6	2,4	2,9	1,2	-0,6
Delfstoffenwinning	-2,7	-3,7	-5,6	-3,6	-1,5	0,1	2,1	0,3
Industrie	0,7	0,5	0,2	0,2	-0,1	-0,8	-1,6	-2,3
Energie en water	-3,9	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-0,9	0,1	-1,1
Bouwnijverheid	2,6	2,6	2,3	2,1	1,8	1,2	0,4	-0,3
Handel, horeca en reparatie	2,8	3,2	2,6	2,2	1,7	1,4	0,9	0,5
Vervoer en communicatie	4,2	3,7	3,0	2,6	2,2	1,1	0,0	-0,8
Financiële en zakelijke diensten	3,1	2,6	1,8	1,5	1,2	-0,1	-0,6	-0,8
Overheid	1,7	2,1	2,8	3,0	3,2	3,0	3,2	3,8
Zorg en overige diensten	2,6	3,7	3,9	4,2	4,4	4,3	4,4	4,8
Mannen	1,3	1,7	1,4	1,3	1,1	0,7	0,5	0,2
Landbouw en visserij	-1,3	3,2	4,2	2,7	3,2	2,4	0,0	-0,6
Delfstoffenwinning	-1,8	-3,6	-6,3	-4,9	-2,8	-0,6	1,8	0,0
Industrie	0,1	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,3	-2,0
Energie en water	-4,4	-3,5	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,3	-3,2
Bouwnijverheid	2,1	2,0	1,3	1,3	1,3	1,3	0,8	-0,2
Handel, horeca en reparatie	1,7	2,8	2,2	2,1	1,8	1,4	1,1	0,9
Vervoer en communicatie	3,0	3,0	2,5	2,4	2,1	1,1	0,1	-0,8
Financiële en zakelijke diensten	3,1	2,6	1,9	1,5	0,9	-0,4	-0,2	-0,2
Overheid	-0,1	0,4	1,0	1,0	1,8	1,6	1,8	2,1
Zorg en overige diensten	-0,6	1,4	3,0	2,0	2,2	2,3	3,1	4,0
Vrouwen	3,8	3,7	3,5	3,5	3,2	2,5	1,8	1,6
Landbouw en visserij	-0,5	1,2	0,3	2,4	0,6	4,2	4,0	-0,7
Delfstoffenwinning	-7,6	-4,5	-2,3	3,4	6,2	4,0	3,4	1,8
Industrie	3,0	2,2	2,8	2,5	1,6	-0,8	-2,7	-3,2
Energie en water	-1,9	-3,4	-3,0	-2,5	-1,7	1,8	6,3	7,9
Bouwnijverheid	8,9	9,3	15,2	11,1	7,8	0,9	-2,9	-1,6
Handel, horeca en reparatie	4,2	3,5	3,0	2,2	1,7	1,3	0,6	0,0
Vervoer en communicatie	7,3	5,6	4,4	3,2	2,3	1,1	-0,3	-0,8
Financiële en zakelijke diensten	3,0	2,7	1,7	1,5	1,6	0,2	-1,1	-1,6
Overheid	4,1	4,2	5,3	5,8	5,0	4,9	5,0	6,0
Zorg en overige diensten	3,7	4,6	4,2	5,0	5,2	5,0	4,8	5,1

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*	2001*				2002*		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 685	5 733	5 798	5 814	5 800	5 813	5 844	5 829
Landbouw en visserij	87	81	91	93	90	84	92	93
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	933	935	935	934	932	927	919	910
Energie en water	34	34	34	33	33	33	34	33
Bouwnijverheid	415	401	413	422	422	406	415	420
Handel, horeca en reparatie	1 068	1 093	1 108	1 100	1 090	1 109	1 116	1 103
Vervoer en communicatie	385	385	386	393	394	389	386	390
Financiële en zakelijke diensten	1 180	1 194	1 207	1 206	1 197	1 195	1 199	1 191
Overheid	734	746	751	751	758	768	774	776
Zorg en overige diensten	840	856	865	873	877	893	900	905
Mannen	3 654	3 669	3 707	3 713	3 698	3 695	3 720	3 710
Landbouw en visserij	67	63	70	71	69	64	70	71
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	753	751	748	749	748	745	738	733
Energie en water	29	29	29	28	28	28	28	28
Bouwnijverheid	391	377	388	397	395	382	391	395
Handel, horeca en reparatie	647	663	672	667	659	672	677	671
Vervoer en communicatie	295	294	295	300	301	297	296	297
Financiële en zakelijke diensten	730	738	747	745	740	738	746	742
Overheid	467	471	473	473	475	478	482	483
Zorg en overige diensten	271	277	277	275	276	284	285	283
Vrouwen	2 030	2 064	2 091	2 101	2 102	2 119	2 124	2 119
Landbouw en visserij	21	18	21	22	21	19	22	22
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	180	184	187	185	184	183	181	177
Energie en water	5	5	5	5	5	5	5	6
Bouwnijverheid	24	25	25	26	26	25	24	25
Handel, horeca en reparatie	421	431	436	433	431	437	439	432
Vervoer en communicatie	91	91	91	94	93	92	91	93
Financiële en zakelijke diensten	450	456	459	461	458	457	453	449
Overheid	267	275	278	278	283	290	292	292
Zorg en overige diensten	569	578	588	597	601	609	615	622
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	1,8	2,1	2,3	2,2	2,0	1,4	0,8	0,2
Landbouw en visserij	-2,4	0,8	3,7	2,9	3,0	3,1	1,1	-0,6
Delfstoffenwinning	-1,2	-3,4	-5,8	-3,8	-1,7	0,1	2,0	-0,2
Industrie	0,4	0,6	0,1	0,1	-0,1	-0,8	-1,7	-2,5
Energie en water	-4,4	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,1	0,1	-0,9
Bouwnijverheid	2,2	2,3	2,0	1,8	1,7	1,2	0,4	-0,6
Handel, horeca en reparatie	1,8	2,2	2,6	2,3	2,0	1,4	0,8	0,3
Vervoer en communicatie	4,4	3,8	2,8	2,5	2,2	1,2	0,0	-1,0
Financiële en zakelijke diensten	2,4	2,0	2,1	1,9	1,5	0,1	-0,6	-1,3
Overheid	1,5	2,1	2,9	3,0	3,2	2,9	3,0	3,3
Zorg en overige diensten	2,5	3,2	4,0	4,0	4,4	4,4	4,0	3,7
Mannen	0,9	1,3	1,4	1,3	1,2	0,7	0,3	-0,1
Landbouw en visserij	-1,8	2,3	4,6	2,9	3,6	2,6	0,0	-0,5
Delfstoffenwinning	-1,6	-3,4	-6,3	-4,9	-2,8	-0,5	2,1	0,1
Industrie	-0,2	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,4	-2,1
Energie en water	-4,7	-3,6	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,4	-3,3
Bouwnijverheid	1,9	1,8	1,2	1,3	1,3	1,3	0,7	-0,4
Handel, horeca en reparatie	0,9	1,8	2,1	2,1	1,8	1,3	0,8	0,5
Vervoer en communicatie	3,5	3,2	2,4	2,3	2,1	1,2	0,0	-1,0
Financiële en zakelijke diensten	2,1	1,8	2,2	1,9	1,3	0,0	-0,2	-0,4
Overheid	-0,3	0,5	1,1	1,0	1,7	1,6	1,8	2,1
Zorg en overige diensten	0,7	1,7	2,9	1,9	2,1	2,3	2,7	2,9
Vrouwen	3,5	3,5	3,8	3,8	3,5	2,6	1,6	0,8
Landbouw en visserij	-4,3	-3,9	0,6	3,1	1,2	4,8	4,7	-0,8
Delfstoffenwinning	2,3	-3,4	-2,7	3,2	5,9	4,2	1,3	-2,0
Industrie	3,0	2,8	3,0	2,7	1,8	-0,7	-3,1	-4,1
Energie en water	-2,6	-3,2	-3,0	-2,6	-1,8	1,8	8,7	12,7
Bouwnijverheid	7,9	9,5	16,4	11,7	8,3	0,9	-3,9	-3,2
Handel, horeca en reparatie	3,2	2,8	3,3	2,7	2,3	1,5	0,8	-0,1
Vervoer en communicatie	7,4	5,8	3,9	3,1	2,3	1,3	-0,2	-0,9
Financiële en zakelijke diensten	3,0	2,4	1,9	1,9	1,7	0,2	-1,4	-2,6
Overheid	4,7	5,1	6,2	6,5	5,7	5,3	5,0	5,2
Zorg en overige diensten	3,4	4,0	4,5	5,1	5,5	5,3	4,6	4,1

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI-code	2000		2001				2002			Jaar- mutatie 2001- 2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	
<i>x 1 000</i>											
Totaal		183,4	204,2	215,6	218,1	170,7	163,9	177,8	162,0	115,1	-55,6
w.v.											
Particuliere bedrijven ¹⁾		169,4	188,8	200,6	201,7	156,1	147,8	162,8	146,0	103,3	-52,7
Overheid		14,0	15,4	15,0	16,4	14,7	16,0	15,1	15,9	11,8	-2,9
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	2,8	3,8	4,4	3,4	2,7	2,6	4,6	4,0	1,2	-1,5
Industrie en bouwnijverheid	10-45	42,7	43,8	45,2	45,5	35,0	33,8	35,1	31,6	18,7	-16,3
Commerciële dienstverlening	50-74	98,6	112,0	118,7	118,6	88,1	82,0	90,0	82,3	59,2	-29,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	39,3	44,6	47,4	50,6	44,9	45,5	48,1	44,1	36,0	-8,9
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,1
Industrie	15-37	25,3	26,4	24,5	24,8	20,0	18,5	18,4	16,8	11,2	-8,7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,4	-0,1
Bouwnijverheid	45	16,8	16,7	19,8	20,1	14,5	14,6	15,8	14,2	6,9	-7,6
Handel	50-52	31,3	35,3	35,3	35,9	26,6	25,9	29,9	27,7	20,7	-5,9
Horeca	55	7,1	7,5	9,3	9,5	8,4	7,4	9,0	9,9	6,7	-1,7
Vervoer en communicatie	60-64	12,7	12,2	11,4	10,7	8,1	7,0	8,2	7,8	5,6	-2,5
w.o. post en telecommunicatie	64	3,1	2,7	2,8	2,1	1,3	1,3	1,2	0,9	0,6	-0,7
Financiële instellingen	65-67	5,8	8,0	8,2	7,5	5,9	7,5	6,0	4,8	3,0	-2,9
Zakelijke dienstverlening	70-74	41,8	49,1	54,4	54,9	39,2	34,2	36,9	32,0	23,2	-16,0
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6,8	8,3	10,7	8,4	6,1	5	4,1	3,3	1,8	-4,3
Openbaar bestuur	75	8,7	9,4	9,8	9,6	9,0	10,0	9,9	9,0	7,3	-1,7
Onderwijs	80	5,5	6,1	5,7	7,0	6,3	6,1	4,3	5,8	3,7	-2,6
Gezondheids- en welzijnzorg	85	18,6	20,6	22,8	23,8	22,2	21,5	24,0	20,9	19,4	-2,8
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	6,5	8,5	9,1	10,3	7,5	7,9	10,0	8,4	5,7	-1,8
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		39,7	49,5	54,4	61,1	45,7	44,1	54,0	47,6	28,0	-17,7
Bedrijven met 10-99 werknemers		59,9	63,1	65,0	69,6	52,4	50,4	55,5	51,3	33,8	-18,7
Bedrijven met 100 werknemers en meer		83,8	91,6	96,2	87,4	72,7	69,4	68,3	63,0	53,4	-19,3

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI-code	2000		2001				2002				Jaar- mutatie 2001- 2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	30 sept.	
<i>x 1 000</i>												
Totaal		230	254	270	273	209	194	213	200	160	-49	
w.v.												
Particuliere bedrijven ²⁾		208	237	252	252	189	176	196	182	141	-48	
Overheid		22	17	18	20	20	17	17	18	19	-2	
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	8	6	6	4	4	3	6	4	2	-2	
Industrie en bouwnijverheid	10-45	38	42	49	42	33	30	35	31	20	-13	
Commerciële dienstverlening	50-74	126	149	152	160	114	107	115	111	86	-29	
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	59	57	62	67	58	54	57	54	52	-5	
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Industrie	15-37	23	27	27	27	20	18	19	17	13	-7	
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	
Bouwnijverheid	45	14	14	22	15	12	11	15	13	7	-6	
Handel	50-52	51	61	55	52	45	44	43	40	35	-9	
Horeca	55	13	11	17	23	16	11	15	19	11	-5	
Vervoer en communicatie	60-64	16	15	14	15	10	9	12	12	9	-1	
w.o. post en telecommunicatie	64	4	4	3	3	2	2	2	1	1	-1	
Financiële instellingen	65-67	6	10	9	7	7	8	5	5	4	-3	
Zakelijke dienstverlening	70-74	39	52	56	63	37	34	40	35	27	-11	
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	5	7	9	6	5	4	3	3	2	-3	
Openbaar bestuur	75	7	7	9	9	7	9	8	7	6	-2	
Onderwijs	80	15	10	9	11	14	8	8	10	12	-1	
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	28	32	32	27	27	30	27	26	-1	
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	11	12	12	14	9	10	11	11	8	-1	
Bedrijfsgrootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		59	69	76	82	55	54	64	60	38	-17	
Bedrijven met 10-99 werknemers		74	80	86	93	69	62	69	67	47	-22	
Bedrijven met 100 werknemers en meer		96	104	108	97	85	77	79	73	74	-10	

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte¹⁾²⁾

	SBI-code	2000		2001		2002				Jaar- mutatie 2001- 2002	
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni		30 sept.
<i>x 1 000</i>											
Totaal		265	233	258	270	256	200	199	216	207	-50
w.v.											
Particuliere bedrijven ³⁾		241	217	241	251	234	185	181	199	184	-51
Overheid		24	16	18	19	22	16	18	17	23	1
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	9	5	6	5	5	3	4	5	5	0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	49	41	48	42	43	31	33	34	33	-11
Commerciële dienstverlening	50-74	143	136	145	160	145	113	107	119	109	-36
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	63	52	60	64	63	53	55	58	61	-3
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	30	26	28	26	25	19	19	19	18	-7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	45	18	15	19	15	18	11	14	15	14	-4
Handel	50-52	58	57	55	51	54	44	39	42	42	-12
Horeca	55	16	11	15	23	17	12	13	18	14	-3
Vervoer en communicatie	60-64	15	16	15	15	13	10	10	12	11	-1
w.o. post en telecommunicatie	64	3	4	3	3	3	2	2	1	1	-1
Financiële instellingen	65-67	8	8	9	8	8	7	7	6	5	-3
Zakelijke dienstverlening	70-74	47	45	51	62	53	39	37	40	35	-18
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6	5	7	9	7	6	4	4	4	-4
Openbaar bestuur	75	8	7	8	9	8	8	8	8	7	-1
Onderwijs	80	17	9	9	10	14	8	10	9	15	0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	26	30	31	29	28	28	30	28	-1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	12	10	12	13	12	9	9	12	11	-1
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		71	59	71	76	71	56	54	66	58	-13
Bedrijven met 10-99 werknemers		87	77	84	88	87	64	64	71	65	-22
Bedrijven met 100 werknemers en meer		107	97	103	106	99	81	80	78	84	-15

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Geregistreerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2001				2002			
	augustus	september	oktober	november	augustus	september	oktober	november
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	141	140	141	135	172	177	183	182
16-24 jaar	18	20	22	22	21	23	24	24
25-34 jaar	34	33	34	33	46	45	48	46
35-64 jaar	89	87	85	80	105	109	110	112
Man	72	70	70	67	94	95	99	100
16-24 jaar	11	12	11	11	13	14	14	15
25-64 jaar	60	59	59	56	81	81	85	85
Vrouw	69	69	71	69	77	82	84	82
16-24 jaar	6	8	11	11	8	9	10	9
25-64 jaar	63	62	60	57	70	73	74	73
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	91	93	95	89	116	120	125	126
man	44	47	48	45	64	65	68	71
vrouw	47	46	47	43	52	55	57	55
1 jaar of langer	50	47	46	47	56	57	58	56
man	27	24	23	21	30	31	31	29
vrouw	22	23	24	25	26	27	27	27

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij arbeidsbureaus; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.2
Geregistreerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2001			2002			2001	2002
	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						<i>% van de beroepsbevolking</i>	
Nederland	132	141	135	161	164	172	2,5	182
Noord-Nederland	19	20	22	26	23	23	3,5	25
Oost-Nederland	30	26	30	28	29	31	2,5	37
West-Nederland	55	69	53	73	77	81	2,3	77
Zuid-Nederland	28	26	31	34	35	37	2,7	43
Vier grote gemeenten	21	34	24	35	35	39	3,6	34

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe;
Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland;
West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland;
Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg;
4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.3
Ingeschreven personen van 16-64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2001				2002			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal ¹⁾	629	579	553	571	592	572	572	606
Geregistreeerde werklozen	176	132	141	135	162	163	172	182
Werkzame beroepsbevolking	236	203	179	180	175	160	164	176
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	218	244	233	255	255	248	237	248
<i>% van ingeschreven personen</i>								
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreeerde werklozen	28	23	25	24	27	29	30	30
Werkzame beroepsbevolking	37	35	32	32	30	28	29	29
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	35	42	42	45	43	43	41	41

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Centrum voor Werk en Inkomen aan het CBS ter beschikking gestelde databestand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Werkzoekenden zonder baan ¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001*		2002*							
		nov.	dec.	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
<i>in % van de beroepsbevolking</i>											
België	7,0	6,7	6,9	7,3	7,3	7,4	7,3	7,3	7,4	7,5	7,6
Denemarken	4,7	4,3	4,3	4,4	4,5	4,5	4,5	4,7	4,7	4,7	4,7
Duitsland	8,1	7,9	7,9	8,2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,4	8,4	8,5
Finland	9,8	9,2	9,3	9,3	9,3	9,2	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0
Frankrijk	9,5	8,6	8,7	8,7	8,7	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	.
Griekenland	.	10,7	10,7	9,9	9,9
Ierland	4,2	4,1	4,1	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
Italië	10,5	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	8,9	.	.
Luxemburg	2,2	2,1	2,1	2,3	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7
Nederland	2,8	2,3	2,4	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9	.
Oostenrijk	3,7	3,8	3,9	4,1	4,1	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2
Portugal	4,2	4,1	4,2	4,7	4,8	5,0	5,2	5,3	5,5	5,6	5,8
Spanje	14,1	10,6	10,7	11,2	11,3	11,4	11,5	11,6	11,8	11,9	12,0
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,2	5,2	.	.	.
Zweden	5,9	4,8	5,0	4,9	4,8	4,9	4,7	5,0	5,0	5,0	5,0
EU-15	8,3	7,4	7,4	7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	7,7	7,7	.
Verenigde Staten	5,5	5,6	5,7	5,9	5,9	5,8	5,7	5,6	5,7	5,9	6,0
Japan	4,7	5,4	5,5	5,4	5,4	5,4	5,5	5,5	5,5	5,3	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreeerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002*												
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	140,2	141,6	141,9	142,2	142,7	142,8	143,0	144,5	144,5	144,6	144,9	144,9	145,0
Leeftijdscategorie														
Jeugd		142,9	144,8	144,9	145,1	145,3	145,3	145,3	146,9	146,9	147,0	148,0	147,7	147,8
Volwassenen		140,0	141,4	141,7	142,0	142,5	142,6	142,8	144,3	144,4	144,4	144,7	144,8	144,8
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		140,9	142,2	142,2	142,6	143,2	143,3	143,5	144,8	144,9	145,0	145,4	145,3	145,3
Overheid		138,0	139,8	140,8	141,1	141,4	141,4	141,4	142,7	142,7	142,7	142,9	143,3	143,8
Gesubsidieerde sector		139,7	141,6	141,7	141,8	142,2	142,4	142,5	145,5	145,3	145,3	145,5	145,5	145,5
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	142,3	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	148,2	148,2	148,5	148,5	148,5	148,5
Industrie en bouwnijverheid	10–45	141,8	142,9	143,1	143,8	144,8	144,8	144,9	146,5	146,4	146,5	146,6	146,4	146,2
Commerciële dienstverlening	50–74	139,7	141,2	141,2	141,4	141,7	141,9	142,2	143,3	143,5	143,6	144,2	144,2	144,3
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	139,2	140,9	141,5	141,7	142,0	142,1	142,2	144,1	144,0	144,0	144,2	144,4	144,8
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15–37	140,4	141,4	141,7	142,2	143,4	143,5	143,6	144,8	144,7	144,8	145,0	144,8	144,5
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	136,4	137,2	138,8	138,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	142,0	142,0	142,0
Bouwnijverheid	45	146,2	147,3	147,3	148,5	148,5	148,5	148,8	151,5	151,5	151,5	151,5	151,0	151,0
Handel	50–52	140,6	141,9	141,9	142,5	142,6	142,7	142,9	144,4	144,4	144,8	145,6	145,3	145,3
Horeca	55	142,5	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2	143,2
Vervoer en communicatie	60–64	136,4	137,3	137,4	137,6	139,0	139,1	140,3	140,4	140,5	140,4	140,4	140,4	140,5
Financiële instellingen	65–67	140,7	141,4	141,4	141,9	142,0	142,6	142,6	145,1	145,9	145,9	145,9	145,9	146,3
Zakelijke dienstverlening	70–74	139,8	141,9	141,9	141,9	141,9	141,9	142,2	143,0	143,3	143,3	144,3	144,4	144,4
Openbaar bestuur	75	138,3	138,9	140,5	140,5	141,0	141,1	141,1	141,4	141,4	141,4	141,8	142,7	143,5
Onderwijs	80	137,6	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	140,6	142,4	142,5	143,0	143,1	143,2	143,4	146,6	146,3	146,3	146,3	146,3	146,5
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	140,4	141,7	141,7	141,9	143,3	143,3	143,3	144,2	144,2	144,2	144,5	144,5	144,5
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	140,2	141,2	141,2	141,4	142,8	142,9	143,3	144,6	144,5	144,9	145,2	145,2	145,2
Grafische industrie	22	138,4	138,9	140,8	140,8	141,4	141,4	141,4	141,5	141,5	141,5	142,4	142,4	142,4
Chemische industrie	24	142,9	144,8	144,8	144,9	149,8	149,9	149,9	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	140,2	141,1	141,3	142,4	142,4	142,4	142,4	143,4	143,4	143,4	143,4	143,0	142,3
Groothandel	51	138,7	140,3	140,3	140,3	140,5	140,6	140,9	142,5	142,5	142,5	143,8	143,8	143,8
Detailhandel	52	144,4	145,4	145,4	145,7	145,8	145,9	145,9	147,6	147,6	148,9	149,2	149,2	149,2
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	140,0	141,8	141,8	141,9	142,0	142,1	142,3	143,5	144,0	144,0	144,7	144,8	144,9
Bankwezen	65	140,7	141,6	141,6	142,3	142,3	143,1	143,1	145,3	146,5	146,5	146,5	146,5	146,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,5	141,8	141,8	141,8	142,2	142,4	142,4	145,4	145,2	145,2	145,3	145,3	146,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001		2002*											
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
1990=100															
Totaal	01-93	136,9	138,3	138,6	138,9	139,4	139,5	139,7	141,1	141,2	141,2	141,6	141,6	141,6	
Leeftijdscategorie															
Jeugd		141,2	143,1	143,1	143,4	143,5	143,6	143,6	145,1	145,1	145,2	146,2	146,0	146,0	
Volwassenen		136,7	138,0	138,3	138,6	139,1	139,2	139,4	140,8	140,9	141,0	141,3	141,3	141,3	
Cao-sector															
Particuliere bedrijven		139,0	140,2	140,2	140,7	141,2	141,3	141,6	142,8	142,9	143,0	143,4	143,3	143,3	
Overheid		132,4	134,1	135,0	135,3	135,6	135,6	135,6	136,8	136,8	136,8	137,0	137,4	137,9	
Gesubsidieerde sector		132,7	134,5	134,6	134,7	135,1	135,2	135,4	138,3	138,0	138,0	138,2	138,2	138,2	
Bedrijfssector¹⁾															
Landbouw en visserij	01-05	139,2	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	145,0	145,0	145,3	145,3	145,3	145,3	
Industrie en bouwrijverheid	10-45	139,8	140,8	141,1	141,7	142,7	142,7	142,9	144,4	144,4	144,4	144,5	144,3	144,1	
Commerciële dienstverlening	50-74	137,8	139,2	139,2	139,4	139,8	139,9	140,2	141,3	141,5	141,6	142,2	142,2	142,2	
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	133,0	134,6	135,1	135,4	135,7	135,7	135,8	137,7	137,6	137,6	137,7	138,0	138,3	
Bedrijfstak¹⁾															
Industrie	15-37	138,8	139,8	140,1	140,6	141,8	141,8	141,9	143,1	143,1	143,2	143,3	143,1	142,9	
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	133,9	134,7	136,3	136,3	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,4	139,4	139,4	
Bouwnijverheid	45	143,1	144,2	144,2	145,3	145,4	145,4	145,7	148,3	148,3	148,3	148,3	147,8	147,8	
Handel	50-52	138,9	140,2	140,2	140,8	140,9	141,0	141,2	142,6	142,6	143,1	143,8	143,6	143,6	
Horeca	55	142,3	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	143,0	
Vervoer en communicatie	60-64	134,5	135,4	135,5	135,7	137,1	137,3	138,4	138,5	138,6	138,5	138,6	138,6	138,6	
Financiële instellingen	65-67	134,6	135,4	135,4	135,8	135,9	136,5	136,5	138,9	139,6	139,6	139,7	139,7	140,0	
Zakelijke dienstverlening	70-74	138,9	141,0	141,0	141,0	141,0	141,0	141,3	142,1	142,5	142,4	143,4	143,5	143,5	
Openbaar bestuur	75	132,9	133,5	135,1	135,1	135,5	135,6	135,6	135,9	135,9	135,9	136,3	137,2	138,0	
Onderwijs	80	131,4	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	
Gezondheids- en welzijnszorg	85	132,9	134,5	134,6	135,1	135,2	135,2	135,4	138,5	138,2	138,2	138,2	138,2	138,4	
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	136,6	137,8	137,8	138,1	139,4	139,4	139,4	140,3	140,3	140,3	140,6	140,6	140,6	
Bedrijfsklasse¹⁾															
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	140,0	141,1	141,1	141,2	142,6	142,7	143,2	144,4	144,3	144,7	145,0	145,0	145,1	
Grafische industrie	22	138,5	139,0	140,8	140,8	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6	142,5	142,5	142,5	
Chemische industrie	24	139,0	140,5	140,5	140,6	145,4	145,4	145,4	145,5	145,6	145,6	145,6	145,6	145,6	
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,0	139,8	140,1	141,1	141,1	141,1	141,1	142,1	142,1	142,1	142,1	141,7	141,0	
Groothandel	51	137,7	139,3	139,3	139,3	139,5	139,6	139,9	141,5	141,5	141,5	142,7	142,7	142,7	
Detailhandel	52	141,3	142,3	142,3	142,6	142,7	142,8	142,8	144,4	144,5	145,8	146,0	146,0	146,0	
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	137,7	139,4	139,4	139,5	139,6	139,7	139,9	141,1	141,6	141,6	142,3	142,4	142,5	
Bankwezen	65	132,5	133,3	133,3	134,0	134,0	134,7	134,7	136,8	137,9	137,9	137,9	137,9	137,9	
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,4	139,7	139,7	139,7	140,2	140,3	140,3	143,3	143,1	143,1	143,2	143,2	144,6	

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001		2002*											
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
1990=100															
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,4	139,6	139,9	140,9	140,9	140,9	141,9	141,9	142,0	142,0	141,5	140,8		
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,7	141,9	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	145,5	145,3	145,3	145,4	145,4	146,9	
Openbaar bestuur	75	139,0	140,2	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	142,8	142,8	142,8	143,2	144,1	145,0	
Onderwijs	80	139,8	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	
Gezondheids- en welzijnszorg	85	137,3	139,4	139,5	140,1	140,2	140,2	140,4	143,5	143,3	143,3	143,3	143,3	143,4	

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per arbeidsjaar naar bedrijfstak

	2000*		2001*			2002*		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	9,0	8,8	10,9	8,9	9,4	9,3	11,4	9,3
Landbouw en visserij	6,7	6,8	7,7	6,9	7,1	7,0	8,1	7,2
Delfstoffenwinning	15,9	16,7	17,1	15,3	17,1	17,4	18,0	16,3
Industrie	9,4	9,1	11,3	9,1	9,9	9,5	11,9	9,6
Energie en water	11,6	11,5	14,2	12,0	12,1	12,0	14,7	12,5
Bouwnijverheid	8,4	8,6	10,9	9,0	8,9	9,1	11,5	9,5
Handel, horeca en reparatie	7,5	7,3	8,9	7,4	7,9	7,7	9,4	7,7
Vervoer en communicatie	9,8	9,5	11,6	9,5	10,4	9,9	12,2	9,9
Financiële en zakelijke diensten	9,7	9,5	11,4	9,5	10,3	10,1	12,1	10,0
Overheid	10,9	10,9	13,8	11,1	11,5	11,3	14,2	11,4
Zorg en overige diensten	7,6	7,6	9,5	7,8	8,0	7,9	10,0	8,1
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	4,2	5,0	4,9	4,8	5,3	4,6	5,0	4,6
Landbouw en visserij	6,0	8,7	1,9	6,0	5,8	3,4	5,8	5,1
Delfstoffenwinning	-0,2	4,7	5,3	6,9	8,1	4,5	5,5	6,9
Industrie	4,3	4,6	4,6	4,9	4,9	4,3	5,2	5,2
Energie en water	3,9	5,4	5,4	5,0	4,8	4,5	3,7	3,8
Bouwnijverheid	2,7	6,0	6,4	5,8	6,4	5,8	5,2	5,1
Handel, horeca en reparatie	5,2	5,2	3,4	4,4	4,9	4,7	4,9	4,0
Vervoer en communicatie	3,8	5,0	5,1	5,1	5,2	4,6	5,2	4,6
Financiële en zakelijke diensten	4,5	5,0	6,5	5,4	6,4	6,0	6,5	5,6
Overheid	4,5	5,8	5,6	5,3	5,4	3,2	3,0	3,1
Zorg en overige diensten	3,0	4,0	3,6	3,3	4,3	3,8	4,8	4,6

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Loonkosten naar bedrijfstak

	2000*		2001*			2002*		
	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
<i>mld euro</i>								
Totaal	51,0	50,7	63,1	51,9	54,8	53,8	66,7	54,4
Landbouw en visserij	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,8	8,5	10,6	8,5	9,2	8,8	11,0	8,7
Energie en water	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4
Bouwnijverheid	3,5	3,5	4,5	3,8	3,8	3,7	4,8	4,0
Handel, horeca en reparatie	8,0	8,0	9,9	8,2	8,6	8,5	10,4	8,5
Vervoer en communicatie	3,8	3,6	4,5	3,7	4,1	3,9	4,7	3,9
Financiële en zakelijke diensten	11,4	11,3	13,7	11,4	12,3	12,0	14,5	11,9
Overheid	8,0	8,2	10,4	8,3	8,7	8,7	11,0	8,9
Zorg en overige diensten	6,4	6,5	8,3	6,8	7,0	7,1	9,0	7,4
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	6,1	7,2	7,3	7,1	7,5	6,0	5,8	4,9
Landbouw en visserij	3,5	9,6	5,7	9,1	9,0	6,7	7,0	4,5
Delfstoffenwinning	-1,3	1,2	-0,8	2,8	6,3	4,6	7,5	6,6
Industrie	4,7	5,2	4,8	5,1	4,8	3,5	3,4	2,5
Energie en water	-0,7	1,8	2,6	2,6	2,6	3,3	3,8	2,8
Bouwnijverheid	4,9	8,4	8,5	7,7	8,2	7,1	5,6	4,5
Handel, horeca en reparatie	7,1	7,5	6,1	6,8	7,1	6,2	5,7	4,4
Vervoer en communicatie	8,4	9,0	8,0	7,7	7,5	5,9	5,2	3,6
Financiële en zakelijke diensten	7,1	7,1	8,6	7,3	8,0	6,1	5,8	4,3
Overheid	6,0	8,0	8,7	8,4	8,7	6,2	6,1	6,5
Zorg en overige diensten	5,5	7,4	7,7	7,5	8,9	8,3	9,0	8,5

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers, (1995=100)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
Alle huishoudens													
1996	100,6	101,0	102,0	102,3	102,0	101,6	101,9	101,7	102,7	102,9	102,8	102,7	102,0
1997	102,8	103,0	103,8	103,9	104,2	103,6	104,0	104,3	105,2	105,3	105,4	105,1	104,2
1998	104,7	105,3	106,2	106,4	106,3	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9	106,3
1999	107,0	107,5	108,5	108,7	108,7	108,3	108,3	108,9	109,4	109,5	109,6	109,2	108,6
2000	109,1	109,6	110,6	111,0	111,3	111,2	111,3	111,6	112,6	112,9	112,9	112,4	111,4
2001	113,7	114,5	115,7	116,4	116,7	116,2	116,4	116,8	117,9	117,8	117,6	117,4	116,4
2002	118,3	118,8	119,9	120,6	120,6	120,2	120,5	120,7	121,9	121,8	121,4	121,2*	120,5*
Alle huishoudens, afgeleid													
1996	99,9	100,3	101,2	101,5	101,3	100,9	101,2	101,0	102,0	102,2	102,1	102,0	101,3
1997	101,9	102,1	102,8	102,9	103,1	102,6	103,0	103,3	104,3	104,4	104,4	104,1	103,3
1998	103,5	104,1	105,0	105,2	105,1	104,7	104,9	104,9	105,8	106,1	106,0	105,7	105,1
1999	105,3	105,8	106,7	107,0	107,0	106,6	106,5	107,1	107,6	107,7	107,8	107,5	106,9
2000	106,9	107,5	108,5	108,8	109,1	109,1	109,1	109,4	110,4	110,8	110,8	110,2	109,2
2001	110,4	111,1	112,3	113,0	113,4	112,9	113,1	113,4	114,5	114,5	114,2	114,0	113,1
2002	114,9	115,4	116,5	117,1	117,1	116,7	116,9	117,2	118,4	118,3	118,0	117,7*	117,0*
Werknemersgezinnen met laag inkomen													
1996	100,6	100,9	101,9	102,2	101,9	101,5	101,8	101,6	102,5	102,8	102,6	102,5	101,9
1997	102,7	102,9	103,7	103,8	104,0	103,5	103,9	104,1	105,0	105,1	105,2	104,9	104,1
1998	104,6	105,2	106,0	106,3	106,2	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7	106,1
1999	106,8	107,4	108,3	108,5	108,5	108,1	108,0	108,6	109,1	109,2	109,4	109,0	108,4
2000	108,8	109,4	110,4	110,6	111,0	110,9	110,9	111,3	112,3	112,6	112,7	112,1	111,1
2001	113,4	114,3	115,4	116,1	116,5	116,0	116,2	116,5	117,6	117,6	117,4	117,1	116,2
2002	118,0	118,5	119,6	120,2	120,2	119,9	120,1	120,3	121,6	121,4	121,1	120,8*	120,2*
Werknemersgezinnen met laag inkomen, afgeleid													
1996	99,9	100,2	101,2	101,5	101,2	100,8	101,1	100,9	101,8	102,1	101,9	101,9	101,2
1997	101,8	102,0	102,7	102,8	103,0	102,5	102,9	103,2	104,1	104,2	104,3	104,0	103,1
1998	103,4	104,0	104,8	105,1	105,0	104,5	104,7	104,7	105,6	105,9	105,8	105,5	104,9
1999	105,1	105,6	106,5	106,8	106,8	106,4	106,3	106,9	107,3	107,4	107,6	107,2	106,7
2000	106,7	107,2	108,2	108,5	108,8	108,8	108,8	109,1	110,1	110,5	110,5	110,0	108,9
2001	110,1	110,9	112,1	112,8	113,1	112,6	112,8	113,2	114,2	114,2	114,0	113,8	112,8
2002	114,5	115,0	116,1	116,7	116,7	116,3	116,6	116,8	118,0	117,9	117,6	117,4*	116,6*
Werknemersgezinnen met hoog inkomen													
1996	100,3	100,8	101,8	102,1	101,9	101,4	101,3	101,2	102,3	102,5	102,4	102,3	101,7
1997	102,2	102,5	103,4	103,5	103,7	103,1	103,1	103,5	104,6	104,7	104,7	104,3	103,6
1998	103,8	104,5	105,5	105,7	105,6	105,1	105,1	105,1	106,1	106,4	106,3	106,0	105,4
1999	105,9	106,5	107,6	107,8	107,9	107,4	107,2	107,9	108,5	108,6	108,7	108,3	107,7
2000	108,0	108,7	109,9	110,2	110,6	110,5	110,2	110,6	111,8	112,1	112,1	111,5	110,5
2001	112,5	113,4	114,7	115,5	115,9	115,3	115,1	115,5	116,8	116,8	116,5	116,3	115,4
2002	117,0	117,6	118,9	119,6	119,5	119,1	119,1	119,4	120,8	120,6	120,2	119,9*	119,3*
Werknemersgezinnen met hoog inkomen, afgeleid													
1996	99,8	100,2	101,2	101,6	101,3	100,8	100,8	100,7	101,8	102,0	101,9	101,8	101,2
1997	101,5	101,7	102,6	102,7	102,9	102,3	102,4	102,7	103,8	103,9	104,0	103,6	102,8
1998	102,9	103,5	104,5	104,8	104,7	104,2	104,2	104,2	105,2	105,5	105,4	105,0	104,5
1999	104,5	105,1	106,2	106,5	106,5	106,1	105,9	106,5	107,1	107,2	107,4	107,0	106,3
2000	106,4	107,1	108,3	108,6	108,9	108,9	108,6	109,0	110,2	110,5	110,5	109,8	108,9
2001	109,8	110,7	112,0	112,8	113,1	112,6	112,4	112,8	114,1	114,0	113,8	113,6	112,6
2002	114,3	114,9	116,1	116,8	116,8	116,3	116,3	116,6	118,0	117,9	117,5	117,2*	116,6*

Bron: CBS, Consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	1999	2000	2001	2001		2002										
				nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.*
België	103,6	106,4	109,0	109,8	109,7	108,7	110,5	110,7	110,8	111,0	110,7	109,6	111,2	111,3	111,2	111,0
Duitsland	102,8	104,9	107,4	107,3	107,4	108,5	108,7	109,0	109,0	109,0	108,9	109,2	109,0	109,0	108,9	108,4
Finland	103,9	107,0	109,8	110,4	110,4	110,9	111,2	111,8	112,3	112,5	112,3	111,9	111,9	112,4	112,7	112,3
Frankrijk	102,5	104,4	106,3	106,6	106,7	107,2	107,3	107,8	108,3	108,4	108,4	108,3	108,5	108,7	108,9	108,8
Griekenland	112,6	115,8	120,1	121,7	123,1	122,4	121,0	124,5	125,5	125,8	125,5	123,0	123,2	125,8	126,4	126,5
Ierland	106,0	111,5	116,0	117,5	118,5	118,3	119,0	120,1	121,0	121,7	121,9	121,3	122,0	122,4	122,9	123,0
Italië	105,7	108,4	110,9	112,0	112,1	112,1	111,8	112,8	113,6	113,9	114,0	113,9	113,7	114,3	114,9	115,2
Luxemburg	103,4	107,3	109,9	110,7	110,4	109,6	110,9	111,0	111,6	112,1	112,4	111,7	112,6	113,0	113,5	113,7
Nederland	105,8	108,2	113,8	115,0	114,8	116,1	116,7	117,9	118,7	118,5	118,2	118,0	118,3	119,5	119,4	118,9
Oostenrijk	102,5	104,5	106,9	107,4	107,7	107,9	108,0	108,2	108,7	108,9	108,8	108,7	109,0	108,9	109,2	109,2
Portugal	106,4	109,4	114,2	115,8	116,0	116,1	115,9	116,4	117,4	118,3	118,7	119,0	119,2	119,1	119,8	120,5
Spanje	106,0	109,7	112,8	114,1	114,4	114,2	114,3	115,3	116,9	117,3	117,3	116,5	116,9	117,3	118,4	118,6
EURO-12	103,8	106,3	108,9	109,5	109,6	110,1	110,2	110,8	111,4	111,5	111,5	111,3	111,4	111,7	112,0	111,9
Denemarken	105,4	108,3	110,7	111,2	111,4	111,6	112,1	113,0	113,4	113,5	113,6	113,2	113,4	114,1	114,4	114,3
Ver. Koninkrijk	104,8	105,6	106,9	107,2	107,5	107,1	107,3	107,7	108,1	108,4	108,4	108,1	108,4	108,7	108,9	108,9
Zweden	103,4	104,8	107,6	108,8	108,9	108,2	108,5	109,6	109,9	110,1	109,9	109,3	109,4	110,2	110,6	110,3
EURO-15	104,3	106,4	108,9	109,4	109,6	109,9	110,0	110,6	111,2	111,3	111,3	111,1	111,2	111,5	111,8	111,7
IJsland ¹⁾	105,4	110,0	117,3	121,3	121,8	122,9	122,6	123,1	123,0	123,0	123,7	123,9	123,3	123,9	124,4	124,1
Noorwegen ¹⁾	106,8	110,0	113,0	112,7	112,8	112,9	113,3	113,6	113,6	113,8	113,8	113,7	113,3	114,1	114,3	114,7

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2002												2003
	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Consumentenvertrouwen	-1	-4	-9	-14	-17	-21	-24	-27	-31	-33	-32	-30	-34
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	6	-3	-4	-5	-3	-5	-3	-2	-4	-2	1	2	-3
zelfde maand van het afgelopen jaar	-17	-15	-14	-14	-19	-18	-22	-21	-31	-24	-21	-23	-32
Economisch klimaat	-18	-20	-24	-33	-31	-39	-44	-48	-52	-56	-54	-51	-58
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	17	-1	-5	-8	2	-8	-5	-4	-4	-4	2	3	-8
zelfde maand van het afgelopen jaar	-29	-19	-11	-6	-11	-10	-16	-13	-52	-15	-9	-15	-40
Koopbereidheid	10	6	2	-1	-7	-9	-11	-12	-17	-18	-17	-17	-18
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-2	-4	-4	-3	-6	-2	-2	-1	-4	-1	0,7	0,3	-1
zelfde maand van het afgelopen jaar	-8	-13	-16	-18	-24	-23	-26	-27	-17	-29	-28	-29	-28

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2002												2003
	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Consumentenvertrouwen	-4	-5	-9	-13	-17	-21	-26	-28	-32	-33	-30	-26	-36
Economisch klimaat	-24	-21	-24	-29	-32	-38	-45	-48	-54	-57	-50	-47	-64
Koopbereidheid	10	6	2	-2	-7	-10	-13	-14	-18	-17	-16	-12	-18

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2002												2003
	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Aantal respondenten	969	997	1 006	980	961	945	933	904	983	989	1 052	1 019	1 031
	%												
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	8	7	4	3	5	3	2	3	2	2	1	2	1
- verslechterd	40	43	51	56	57	62	67	70	74	81	78	75	79
Saldo	-33	-36	-47	-52	-52	-59	-65	-67	-72	-79	-77	-73	-78
2. Economische situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	24	21	23	15	17	16	14	13	12	11	10	12	9
- verslechteren	28	25	24	28	26	35	36	41	44	44	41	41	47
Saldo	-4	-4	-2	-13	-9	-19	-23	-29	-32	-33	-31	-28	-39
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	29	25	22	22	20	19	18	19	14	14	13	16	15
- verslechterd	13	15	21	24	27	29	30	28	31	30	31	32	33
Saldo	16	10	2	-2	-7	-10	-12	-10	-17	-16	-18	-16	-18
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	24	21	20	21	19	18	18	18	16	14	17	16	15
- verslechteren	10	11	11	11	12	13	13	12	14	15	13	18	21
Saldo	14	9	9	10	6	5	5	6	2	-1	4	-2	-6
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
- gunstige tijd	22	18	18	14	14	11	10	9	8	7	9	10	13
- ongunstige tijd	22	21	23	27	34	34	37	42	43	43	46	42	41
Saldo	0	-3	-5	-13	-21	-23	-27	-33	-35	-36	-37	-32	-29

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000			2001				2002	
		2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
		%								
Totaal		5,3	5,2	5,6	5,8	5,3	5,1	5,5	5,9	5,4
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	3,9	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4	3,0	4,3	3,4
Industrie en bouwnijverheid	10-45	5,9	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6	6,3	6,6	6,0
Commerciële dienstverlening	50-74	4,6	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6	4,8	5,1	4,8
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	6,8	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2	6,9	7,4	6,4
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,2	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4	3,9	3,9	3,5
Industrie	15-37	6,3	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0	6,8	7,1	6,3
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,0	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4	5,5	6,7	5,8
Bouwnijverheid	45	5,0	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8	5,2	5,5	5,2
Handel	50-52	4,3	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8	4,6
Horeca	55	3,5	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3	3,5
Vervoer en communicatie	60-64	4,9	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1	5,8	6,1	5,6
Financiële instellingen	65-67	4,8	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5	4,7	5,5	4,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,1	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0	5,4	5,5	5,1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	7,5	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8	7,5	8,0	6,9
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,5	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1	5,1	5,0	4,7
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,4	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2	6,0	6,2	5,4
Grafische industrie	22	5,2	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7	5,7	5,9	5,3
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,3	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0	5,7	6,0	5,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,7	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2	5,9	6,1	5,3
Rest industrie ¹⁾		8,7	8,0	9,3	9,1	8,9	8,6	9,3	9,8	9,1
Autohandel en -reparatie	50	3,9	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0	3,9	3,8	3,5
Groothandel	51	4,2	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2	4,5	4,6	4,4
Detailhandel	52	4,4	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3	4,2	5,1	5,0
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	4,7	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3	4,9	5,5	5,7
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,2	5,4	6,4	6,2	5,6	5,8	6,5	6,7	5,5
Schoonmaakbedrijven	747	6,8	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8	7,5	6,7	6,8
Rest zakelijke dienstverlening		4,8	4,8	5,2	5,3	4,6	4,7	5,0	5,3	4,8
Ziekenhuizen	8511	7,1	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3	6,9	7,2	5,9
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	8,4	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4	8,1	8,6	7,5
Rest gezondheids- en welzijnszorg		7,0	7,0	7,5	7,6	7,1	6,7	7,2	7,9	7,0
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		2,8	2,9	2,8	2,6	2,8	3,2	3,0	2,5	3,5
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,5	4,3	4,8	5,0	4,7	4,4	4,8	4,9	4,4
Bedrijven met 100 werknemers en meer		6,9	6,6	7,6	7,8	7,1	6,6	7,1	7,5	6,5
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-ricisodrager		6,3	6,1	6,8	6,9	6,4	5,9	6,5	6,8	6,0
Gedeeltelijk herverzekerd		5,0	4,8	5,0	5,3	4,8	4,6	4,8	5,0	4,6
Volledig herverzekerd		3,7	3,7	3,9	4,2	3,9	4,0	4,1	4,3	4,5

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000			2001				2002	
		2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal
		%								
Totaal		5,9	5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	6,1	6,5	6,0
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4,3	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7	3,1	4,6	3,6
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,1	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8	6,5	6,8	6,2
Commerciële dienstverlening	50-74	5,2	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1	5,4	5,8	5,4
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	8,0	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3	8,0	8,5	7,5
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,3	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5	4,0	4,1	3,7
Industrie	15-37	6,6	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3	7,1	7,4	6,6
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,3	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6	5,6	7,0	6,0
Bouwnijverheid	45	5,0	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9	5,3	5,6	5,3
Handel	50-52	4,8	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7	4,8	5,3	5,1
Horeca	55	3,8	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1	3,9	3,6	3,8
Vervoer en communicatie	60-64	5,3	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4	6,2	6,5	6,0
Financiële instellingen	65-67	5,6	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3	5,5	6,4	5,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,9	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6	6,0	6,3	5,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	9,0	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2	8,8	9,4	8,3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,2	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7	5,4	5,4	5,1
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,8	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7	6,5	6,5	5,8
Grafische industrie	22	5,6	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3	6,4	6,3	5,7
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,7	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3	6,0	6,3	5,7
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,8	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4	6,1	6,3	5,5
Rest industrie ¹⁾		9,0	8,3	9,6	9,4	9,2	8,9	9,6	10,2	9,4
Autohandel en -reparatie	50	4,1	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2	4,1	4,1	3,7
Groothandel	51	4,6	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6	4,9	5,0	4,7
Detailhandel	52	5,1	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9	4,9	5,8	5,7
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	4,8	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5	5,3	5,6	5,9
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,8	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4	7,1	7,3	6,0
Schoonmaakbedrijven	747	7,8	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5	8,1	7,5	7,4
Rest zakelijke dienstverlening		5,6	5,6	5,9	6,0	5,3	5,3	5,6	6,1	5,5
Ziekenhuizen	8511	8,7	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8	8,5	8,6	7,4
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	10,0	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9	9,5	10,1	9,1
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,3	8,1	8,8	8,9	8,5	7,8	8,3	9,1	8,1
Bedrijfs grootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,2	3,2	3,2	3,0	3,3	3,5	3,3	2,6	3,6
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,9	4,8	5,2	5,4	5,2	4,8	5,2	5,3	4,8
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,8	7,5	8,4	8,6	7,9	7,4	7,9	8,4	7,3
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-ricicodrager		7,1	6,8	7,6	7,6	7,1	6,6	7,3	7,6	6,7
Gedeeltelijk herverzekerd		5,5	5,3	5,5	5,8	5,3	5,1	5,2	5,4	5,0
Volledig herverzekerd		4,1	4,1	4,3	4,7	4,4	4,4	4,5	4,7	4,9

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2001				2002			
	juni	juli	aug.	sept.	juni	juli	aug.	sept.
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	171,9	169,1	167,3	164,1	179,4	179,1	182,2	183,6
Geslacht								
Man	94,9	93,0	92,0	90,6	102,2	102,0	103,8	105,1
Vrouw	77,0	76,1	75,3	73,5	77,2	77,1	78,4	78,6
Leeftijd								
15-24 jaar	6,4	5,9	5,9	5,7	8,2	7,8	7,9	8,2
25-34 jaar	30,4	29,6	29,3	28,7	35,4	35,6	36,8	37,3
35-44 jaar	33,7	33,6	33,5	32,6	39,3	39,7	41,3	41,7
45-54 jaar	34,5	34,0	33,4	32,6	35,6	35,7	36,4	36,8
55-64 jaar	66,8	65,9	65,1	64,4	60,7	60,2	59,7	59,6
Provincie								
Groningen	8,0	7,7	7,6	7,4	8,1	8,0	8,0	7,9
Friesland	9,0	8,7	8,5	8,2	8,9	8,5	8,7	8,7
Drenthe	6,4	6,3	6,2	6,2	6,8	6,6	6,7	6,6
Overijssel	10,8	10,6	10,6	10,3	11,1	11,1	11,4	11,5
Flevoland	3,1	3,1	3,0	3,0	3,4	3,5	3,5	3,6
Gelderland	17,9	17,7	17,8	17,6	19,4	19,6	19,8	20,1
Utrecht	9,0	9,0	9,1	8,9	9,8	9,9	10,3	10,5
Noord-Holland	24,3	24,0	23,6	23,4	25,6	25,4	25,7	26,1
Zuid-Holland	35,4	34,8	34,2	33,5	35,9	36,1	36,8	37,0
Zeeland	4,4	4,3	4,1	4,0	4,3	4,1	4,1	3,9
Noord-Brabant	27,2	26,9	27,0	26,4	29,0	29,1	29,7	29,9
Limburg	15,3	15,0	14,8	14,6	16,1	16,2	16,5	16,8
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	49,5	45,5	46,3	45,1	64,1	58,7	61,7	62,4
6 maanden tot 1 jaar	27,5	29,2	28,6	28,5	32,7	37,5	38,1	38,8
1 jaar en langer	93,9	93,7	92,0	90,4	82,6	82,9	82,4	82,5

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2001				2002			
	juli	augustus	september	oktober	juli	augustus	september	oktober
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ¹⁾	972,7	973,0	973,5	975,0	988,3	988,4	988,2	990,2
Geslacht								
Man	552,4	551,8	551,3	551,1	550,2	549,9	549,1	549,5
Vrouw	420,3	421,2	422,2	423,9	438,0	438,5	439,1	440,7
Leeftijd								
15–24 jaar	31,3	31,4	31,4	31,5	32,6	32,7	32,6	32,9
25–34 jaar	104,0	104,0	103,9	104,3	105,2	105,0	104,8	104,9
35–44 jaar	177,1	177,2	177,4	177,9	181,2	181,1	180,9	181,3
45–54 jaar	291,2	290,5	289,8	289,6	287,4	286,9	286,3	286,6
55–64 jaar	367,8	368,8	369,8	370,6	380,6	381,5	382,4	383,4
Regio								
Groningen	36,3	36,4	36,4	36,5	36,7	36,7	36,7	36,8
Friesland	37,1	37,1	37,0	35,5	37,0	37,0	36,9	37,0
Drenthe	32,2	32,2	32,2	32,3	32,5	32,4	32,3	32,4
Overijssel	68,6	68,7	68,7	68,8	69,7	69,8	69,8	70,0
Flevoland	19,7	19,8	19,8	19,9	20,7	20,7	20,7	20,8
Gelderland	112,7	113,9	113,9	114,0	115,5	115,5	115,5	115,8
Utrecht	65,0	65,1	65,3	65,4	66,7	66,7	66,6	66,8
Noord-Holland	168,6	168,5	168,5	168,8	170,7	170,6	170,6	171,0
Zuid-Holland	161,9	162,2	162,3	162,7	165,0	165,2	165,1	165,3
Zeeland	18,4	18,4	18,4	18,4	19,0	19,0	19,0	19,0
Noord-Brabant	139,6	139,8	139,9	140,2	142,2	142,3	142,1	142,4
Limburg	84,8	84,8	84,9	85,1	86,4	86,3	86,4	86,5
Buitenland	22,7	21,3	21,1	21,1	20,5	20,5	20,6	20,6
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%–<80%)	265,4	265,9	266,6	267,6	276,0	276,3	276,5	277,3
Volledig (80–100%)	696,0	695,5	695,1	695,5	697,2	696,7	696,1	696,8
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	786,4	786,6	787,0	788,7	798,9	798,8	798,4	799,9
WAZ	57,3	57,1	56,9	56,5	56,9	56,8	56,7	56,7
Wajong	129,0	129,4	129,6	129,9	132,5	132,9	133,0	133,6

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistiek.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2001				2002			
	maart	april	mei	juni	maart	april	mei	juni
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	330,9	329,5	328,1	326,2	320,5	319,8	319,2	318,3
Geslacht								
Man	138,5	137,7	136,9	135,7	134,1	133,6	133,2	132,7
Vrouw	192,3	191,7	191,2	190,5	186,4	186,2	186,0	185,6
Leeftijd								
15-24 jaar	26,5	26,2	25,9	25,6	26,6	26,6	26,4	26,2
25-34 jaar	76,6	75,9	75,2	74,4	71,4	71,0	70,8	70,5
35-44 jaar	90,3	74,5	89,6	89,1	86,4	86,1	85,9	85,7
45-54 jaar	74,9	74,6	74,2	73,7	71,6	71,4	71,3	71,0
55-64 jaar	62,7	63,0	63,2	63,4	64,5	64,7	64,8	64,9
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	65,2	64,8	64,2	63,6	66,0	66,3	66,2	65,8
1 jaar en langer	265,7	264,7	263,9	262,6	254,6	253,5	253,0	252,5
Leefvorm								
Alleenstaand	180,5	179,6	178,7	177,4	175,9	175,6	175,2	174,5
Alleenstaande ouder	94,5	94,3	94,2	94,1	91,8	91,7	91,7	91,7
(Echt)paar	54,9	54,6	54,2	53,9	52,3	51,9	51,7	51,5
Anders	1,0	1,0	0,9	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagmaand aan personen van jonger dan 65 jaar.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennmerkenstatistiek.

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2001		2002			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
	<i>x 1 000</i>					
Totaal ¹⁾	1 804,0	1 800,5	1 781,3	1 785,7	1 787,3	1 777,5
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 229,4	1 226,0	1 230,0	1 231,4	1 233,4	1 226,0
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,9	355,9	351,4	354,4	354,9	355,2
Unie mhp	218,7	218,7	199,9	199,9	199,0	196,3

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Unie mhp.

Bron: CBS, Statistiek van de Vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

Banen en arbeidsvolume van werknemers, loonkosten (tabel 2.1.1, 2.1.2, 2.5.1, 2.5.2)

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Gegevens uit allerlei bronnen worden in een statistisch integratieproces samengebracht om tot zo nauwkeurig mogelijke ramingen van arbeidsmarktgegevens te komen. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen van het CBS. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de uitkomsten uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen en de loonsommen van werknemers, op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De hier gepubliceerde gegevens over banen, arbeidsvolume en loonkosten hebben uitsluitend betrekking op werknemers.

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten in loondienst. Als werknemer worden alle ingezetenen en niet-ingezetenen personen beschouwd, die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's; hun salarissen zijn ook in de loonkosten begrepen).

Een *baan* is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer. Met het aantal banen wordt bedoeld het gemiddelde aantal banen in een kwartaal (of in een jaar). Omdat één persoon meerdere banen kan hebben is het aantal banen gelijk of groter dan het aantal werknemers.

Het opgetelde aantal arbeidsuren van alle werknemers (in een kwartaal) wordt het *arbeidsvolume* genoemd. Het arbeidsvolume wordt hier uitgedrukt in arbeidsjaren: dat wordt berekend door alle (voltijd-, deeltijd- en flexibele) banen in een jaar om te rekenen naar voltijdbanen of voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur, die bij die baan behoort, te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan (in de bedrijfstak) behoort. Zo leveren twee halve banen samen één arbeidsjaar op.

De *loonkosten* geven de kosten van de werkgever weer die direct samenhangen met het inzetten van werknemers in het productieproces. Het begrip loonkosten bestaat uit de volgende elementen: lonen en salarissen (inclusief de ingehouden loonbelasting en sociale premies), bijzondere beloningen (zoals vakantietoeslag), loon in natura, onkostenvergoedingen in verband met de dienstbetrekking (zoals kosten woon-werkverkeer) en sociale premies ten laste van de werkgever (betalingen en afdrachten in het kader van de wettelijke en contractuele sociale zekerheid).

De gegevens worden niet voor seizoenen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaarmutaties van dezelfde kwartalen gepubliceerd.

Wat betreft de gegevens over arbeidsvolume en loonkosten sluiten de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen op elkaar aan. Het begrip 'loonkosten' in de Arbeidsrekeningen komt overeen met het begrip 'beloning van werknemers' in de Nationale rekeningen – 'beloning' heeft daar betrekking op de vergoeding voor geleverde arbeid.

Relatie tussen de P-serie bedrijfstakindeling van Nationale rekeningen en SBI 1993

Nationale rekeningen, P-serie	Sbi-code
Landbouw en visserij	01–05
Delfstoffenwinning	10–14
Industrie	15–37
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41
Bouwnijverheid	45
Handel, horeca en reparatie	50–52, 55
Vervoer en communicatie	60–64
Financiële en zakelijke dienstverlening	65–74
Overheid (exclusief overig onderwijs)	75, 80 (exclusief sbi 804)
Zorg en dienstverlening (inclusief overig onderwijs)	85, 90–95 (inclusief sbi 804)

Cao-lonen

(tabel 2.4.1–2.4.3)

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsduurgegevens zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering.

Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoelag of een toeslag voor ploegen-dienst, en individuele loonstijgingen.

De bruterings van de overhevelingstoelag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de bruterings niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke bruteringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoeslag;
- alle contractueel aangegane, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakingfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkorting. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkorting, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootklassen, behalve

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijd baan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkingssfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijd baan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkingssfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkorting). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de gegevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden

afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8 100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen invloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstofwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Consumentenprijsindex

(tabel 2.6.1–2.6.2)

De consumentenprijsindex (CPI) meet de gemiddelde prijsverandering van de aankopen die huishoudens doen om in hun levensonderhoud te voorzien. Naast de dagelijkse boodschappen gaat het om zaken als woninghuur, energie en duurzame goederen (auto's e.d.). De CPI houdt ook rekening met de prijs van overheidsdiensten en met consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende-zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Daarentegen blijven verzekerde ziektekosten buiten beschouwing.

De prijzen worden verspreid over het hele land gemeten. Dat gebeurt voor een deel door enquêtrices, die de winkels bezoeken.

Daarnaast vindt er schriftelijke en telefonische enquêtering plaats. In de meeste gevallen wordt de prijs eens per maand waargenomen. Producten die in een maand sterk fluctueren, zoals verse groenten en vers fruit, vereisen een meer frequente meting. Bij andere onderdelen van de CPI, bijvoorbeeld bij woninghuur, kan juist worden volstaan met een lagere frequentie.

Voor drie bevolkingsgroepen wordt maandelijks een consumentenprijsindex berekend:

- alle particuliere huishoudens in Nederland;
- werknemers met een laag inkomen, d.w.z. in het basisjaar 1995 een bruto gezinsinkomen van minder dan 40 477 euro (mediaan van de inkomensverdeling);
- werknemers met een hoog inkomen, d.w.z. in 1995 een bruto gezinsinkomen van meer dan 40 477 euro.

Voor deze groepen wordt bovendien een afgeleide CPI samengesteld. Deze is berekend als de gewone CPI exclusief het effect van tariefsveranderingen van de indirecte belastingen (BTW en accijnzen) en de consumptiegebonden belastingen.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetreden Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht;
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische

consumptie van personen welke onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald;

- Collegegelden en lesgelden;
- Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke;
- Diensten van de ziektekostenverzekeraars;
- Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.

De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:

- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
- De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd. De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.
- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Toelichting tabel 2.7.1–2.7.3

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), januari 2003

In opdracht van de Europese Commissie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in januari 2003 omvatte 1 484 telefoonnummers, waarbij 1 031 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in januari 31 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO

vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoengecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregistreerde werkloosheid

(tabel 2.3.1–2.3.4)

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregistreerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreerde werkloosheid.

Geregistreerde werklozen zijn mensen die bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregistreerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de CWI en de Enquête beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregistreerde werkloosheidscijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de Standaard bedrijfsindeling 1993. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

(tabel 2.8.3)

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

(tabel 2.8.4)

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA). Met de invoering van de Wet PEMBA is de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) ingetrokken. Personen die een AAW-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de WAZ of Wajong. De WAO is van toepassing geworden op het overheidsperoneel. Tot 1998 had het overheidsperoneel recht op een aan de AAW gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarde aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT). Een uitkering kan worden geschorst of opgeschort als de uitvoering-instelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

(tabel 2.8.5)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de Algemene bijstandswet (ABW). De uitkomsten over de ABW hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Uitkeringen worden toegekend aan huishoudens, waarbij één persoon als aanvrager wordt aangemerkt. Bij (echt)paren is dat in veel gevallen een man. Dit betekent dat de persoonskenmerken zoals in de tabel opgenomen, in de meeste gevallen betrekking hebben op mannelijke aanvragers. Gegevens over de overige leden van het huishouden, meestal dus vrouwen en jongeren (kinderen) komen niet tot uitdrukking in de tabellen.

Vacatures

(tabel 2.2.1–2.2.3)

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;

- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats vervuld wordt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden. De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

(tabel 2.9)

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de ledentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in StatLine te vinden.

Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar 2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in StatLine te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Ziekteverzuim

(tabel 2.8.1–2.8.2)

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend

zijn op basis van alle verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodrager;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven				
<i>Zie: inkomen</i>				
Allochtonen				
<i>Zie: etniciteit</i>				
Arbeidsdeelname				
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Arbeidsmarkt het gunstigt in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Meer mensen aan het werk	OESO	webmag	2002/10	11
Werkgelegenheid en arbeidsmarkt 1987-2001	EWL	artikel	2002/9	13
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Arbeidsduur				
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23-25
Arbeidsjaren				
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/2	34
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Banengroei valt terug in het eerste kw.	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12-13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Arbeidskosten				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2003/2	41
Loonkosten per arbeidsjaar/loonkosten naar bedrijfstak	AR	tabel	2003/2	42
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Arbeidskosten in 2000	AKO	artikel	2003/1	20
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Arbeidsomstandigheden				
Arbeidsomstandigheden in kleine, middelgrote en grote bedrijven	EBB	artikel	2003/1	15
Arbeidsongeschiktheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/2	48
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
Arbeidsproductiviteit				
Arbeidsproductiviteit gedaald in 2001	NR	webmag	2002/10	9
Arbeidsvolumina				
<i>Zie: arbeidsjaren</i>				
Banen				
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/2	33
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/12	99
Samenloop van banen en uitkeringen	SBB	artikel	2002/12	22
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Banen van studenten in het hoger onderwijs	SSB	artikel	2002/12	59

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12-13
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	AR	berichten	2002/4	7
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i> <i>werknemers</i>				
Bedrijfstak en -klasse				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Beroep				
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21-30
Beroepsbevolking				
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20-25
Bij CWI ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21-30
Bestedingen				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	wegmag	2002/10	15
<i>Zie ook: consumptie</i>				
Bevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20-25
Bijstand				
Achttienduizend keer bijstandsfraude	SOZ	webmag	2003/2	10
Uitkeringen WW, AO en Abw	SOZ	tabel	2003/2	48
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SOZ	berichten	2002/11	7
Daling bijstand komt tot stilstand	SOZ	berichten	2002/8	8
Daling bijstand en WW neemt af	SOZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SOZ	webmag	2002/5	10
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
CAO-lonen				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2003/2	40
CAO-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10-11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31-37
Conjunctuuronderzoek				
<i>Zie: consumentenvertrouwen</i>				
Consumentenprijsindex				
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2003/2	43
Inflatie	CPI	persber	2003/1	9
Inflatie in november gedaald	CPI	berichten	2002/12	7
Inflatie in september vrijwel onveranderd	CPI	berichten	2002/11	8
Inflatie loopt in augustus iets terug	CPI	berichten	2002/10	8
Prijskaartjes sinds de komst van de euro	CPI	webmag	2002/10	14
Inflatie in juni iets toegenomen	CPI	berichten	2002/9	7
Inflatie in mei gedaald tot 3,3 procent	CPI	berichten	2002/7	8
Waarom voelt de inflatie zo hoog?	CPI	webmag	2002/7	13
Inflatie in april gelijk gebleven	CPI	berichten	2002/6	7- 8
Inflatie voelt hoger	CPI	webmag	2002/6	11
Inflatie in maart verder gedaald	CPI	berichten	2002/5	7- 8
Inflatie in februari verder gedaald	CPI	berichten	2002/4	8- 9
Inflatie daalt in januari tot 4,0 procent	CPI	berichten	2002/3	8
Consumentenvertrouwen				
Consument weer somberder na lichte opleving	CCO	persber	2003/2	7
Consumentenvertrouwen	CCO	tabel	2003/2	45
Consument opnieuw iets positiever	CCO	persber	2003/1	9
Consumentenvertrouwen gestegen	CCO	berichten	2002/12	7
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/11	45

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Consumentenvertrouwen daalt verder	CCO	berichten	2002/10	8
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/9	43
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/9	43
Consumentenvertrouwen weer gedaald	CCO	berichten	2002/7	8
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/6	8
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/5	8–9
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/4	9
Consumentenvertrouwen stabiel	CCO	berichten	2002/3	8–9
Consumptie				
Uitgaven aan elektra fors hoger <i>Zie ook: bestedingen</i>	BO	webmag	2002/10	15
Etniciteit				
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Hoeveel allochtonen zijn werknemers	SSB	artikel	2002/12	29
Niet-westerse allochtonen profiteerden van gunstige arbeidsmarkt	EBB	webmag	2002/7	10
Geregistreerde werkloosheid				
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Geregistreerde werklozen	GW	tabel	2003/2	38
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Bij CWI ingeschrevenen	EBB	tabel	2003/1	77
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid viakt af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	bericht	2002/10	7
Werkloosheid gestegen	GW	bericht	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	bericht	2002/5	7
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/4	7
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/3	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18–20
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
<i>Zie ook: werkloosheid</i>				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2003/2	19
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2002/4	26–28
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Bronnen van inkomen in de regio	SSB	artikel	2002/12	42
Drie keer zo vaak laag inkomen in niet-westerse huishoudens	RIO	wegmag	2002/10	13
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/8	10
Minder huishoudens met een laag inkomen	IPO	artikel	2002/7	19
Inkomensdynamiek in de jaren 1995–2000	IPO	artikel	2002/6	14–18
Aantal tweeverdieners blijft stijgen	IPO	artikel	2002/6	19–22
Ruime stijging koopkracht werknemers in 2000	RIO	webmag	2002/5	11
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
<i>Zie ook: koopkracht</i>				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2003/2	39
Geharmoniseerde consumenten-prijsindex	Eurostat	tabel	2003/2	44
Koopkracht				
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
<i>Zie ook: inkomen vermogen</i>				
Lonen				
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Loonkosten				
<i>Zie: arbeidskosten</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Meewerkende gezinsleden				
<i>Zie: positie in de werkring</i>				
Onderwijs(niveau)				
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Banen van studenten in het hoger onderwijs	SSB	artikel	2002/12	59
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
<i>Zie ook: economische activiteit schoolverlaters</i>				
Organisatiegraad				
<i>Zie: vakverenigingen</i>				
Pendel				
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Prijzen				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
Regionaal				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
Schoolverlaters				
Schoolverlaters snel aan de slag	EBB	artikel	2002/10	16
Sociaal Statistisch Bestand				
Het Sociaal Statistisch Bestand 1998 en 1999	SSB	artikel	2002/12	13
Sociale zekerheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/2	48
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Daling bijstand komt tot stilstand	SZ	berichten	2002/8	8
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	26
Deelname van allochtonen aan de WSW, 1e halfjaar 2001	SZ	tabel	2002/6	23–27
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SZ	berichten	2002/5	10
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50–52
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
<i>Zie ook: arbeidsongeschiktheid bijstand pensioen werkloosheid</i>				
Stakingen				
<i>Zie: werkstakingen</i>				
Uitgaven				
<i>Zie: bestedingen</i>				
Uitkeringen				
<i>Zie: sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsgrootte	VAC	tabel	2003/2	35
Constance afname aantal vacatures	VAC	artikel	2003/1	18
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2003/1	74
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Daling vacatures zet krachtig door	VAC	artikel	2002/10	22
Meeste vacatures voor schoonmaakmedewerkers	VAC	artikel	2002/8	12
Daling vacatures zet door	VAC	artikel	2002/7	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Sterke daling aantal vacatures	VAC	artikel	2002/5	12–13

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	DIV	artikel	2002/3	18–20
Vakverenigingen				
Leden van vakcentrales, 1 okt. 2002	VB	tabel	2003/2	51
Ledental vakcentrales stabiel	VB	webmag	2002/6	10
Verdiende lonen				
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/10	44
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10–11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31–37
Vermogen				
Hypotheekschuld ruim 40 procent van woningwaarde	VRM	webmag	2002/7	18
Welvaart				
<i>Zie: inkomen koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/2	33
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/1	72
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	bericht	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26–28
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
<i>Zie ook: arbeidsjaren arbeidsvolumina banen</i>				
Werkloosheid				
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Geregistreerde werklozen	GW	tabel	2003/2	38
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/2	48
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Arbeidsmarkt het gunstigst in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2003/1	77
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid vlak af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/11	7
Werkloosheid stijgt minder	GW	berichten	2002/11	7
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Werkloosheid in tweede kwartaal verder omhoog	GW	persbericht	2002/8	7
Stijgende werkloosheid	GW	berichten	2002/7	7
Werkloosheid daalde snel onder laagopgeleiden	EBB	webmag	2002/7	12

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	6
Werkloosheid gestegen	GW	berichten	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	berichten	2002/5	7
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/4	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21–30
<i>Zie ook: geregistreerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>				
Werkloze beroepsbevolking				
<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
Werknemers				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/2	33
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/1	72
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Hoeverveel alloctonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Stromen op de arbeidsmarkt, april–oktober 1999	SSB	artikel	2002/12	66
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	ARAR	berichten	2002/10	7
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
<i>Zie ook: banen</i>				
Werkstakingen				
Vorig jaar 45 duizend verloren arbeids-dagen door werkstakingen	STA	artikel	2002/6	28–30
Werkzame beroepsbevolking				
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Werkdruk terug op niveau 1996	EBB	persbericht	2002/8	7
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26–28
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Werkzame personen				
<i>Zie: beroepsbevolking werkgelegenheid</i>				
Zelfstandigen				
<i>Zie: inkomen positie in de werkkring</i>				
Ziekteverzuim				
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschaps-verlof, 2e kwartaal 2002	ZVZ	tabel	2003/2	46
Ziekteverzuim bedrijfsleven stabiliseert	SZ	webmag	2002/6	9
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 72,25 per jaar.
ISSN 0166-9680.

Jaarboek onderwijs in cijfers 2001

Deze publicatie geeft een overzicht van de stand van zaken in het onderwijs, w.o. aantal studenten en leerlingen, slagingspercentages voortgezet onderwijs en de kwaliteit van het werk in het onderwijs. Tevens zijn bijdragen opgenomen van het ministerie van OC&W, het researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. Het Jaarboek onderwijs is in samenwerking met Kluwer uitgegeven. Het boek is te bestellen bij de Kluwer klantenservice (tel. 0172 466 833).

Jaarlijks, 270 blz., € 30,40.
ISBN 9014080697.

Allochtonen in Nederland, 2001

De publicatie Allochtonen richt zich op de leefsituatie van de (niet westerse) allochtonen in Nederland en vergelijkt deze met de autochtone bevolking. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer bevolkingsopbouw, ruimtelijke spreiding, arbeid, inkomen en onderwijs. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid.

Jaarlijks, 130 blz., € 13,39. Kengetal: B-52
ISSN: 1383-7311.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 236 blz., € 13,90.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 291 blz., € 41,50.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,- per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de Prijzen
Maandelijks, ca. 115 blz., € 112,25 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 50 blz., € 94,80 per jaar.
ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 87,65 per jaar, € 10,75 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.

Tenzij anders vermeld kunnen de publicaties van het CBS besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.